

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ITALSKÁ PŘÍSLOVÍ A JEJICH ČESKÉ EKVIVALENTY

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Markéta Sedláčková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 4.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma *Italská přísloví a jejich české ekvivalenty* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v to nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledků obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 26. dubna 2013

.....

Markéta Sedláčková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D., za cenné rady a připomínky a za laskavý přístup při konzultacích.

ANOTACE

Tato bakalářská práce je zaměřena na téma „Italská přísloví a jejich české ekvivalenty“. Práce je rozdělena do dvou částí.

První část je zaměřena na teorii a zabývá se definicí pojmu propoziční idiom, jeho vnitřní strukturou a definicí pojmu přísloví a jeho vlastnostmi.

Druhá část práce analyzuje vybraný vzorek italských přísloví. Hlavní pozornost je však zaměřena na možnosti překladu těchto přísloví.

Cílem této práce je ukázat, jak je možné přeložit přísloví do češtiny, pokud se s ním setkáme v textu a sledovat jak se mění míra ekvivalence při překladu.

ANOTATION

This bachelor thesis is focused on the topic Italian proverbs and their Czech equivalents. The thesis is divided in two parts.

The first part is focused on the theory and it deals with definition of the term „idiomatic expression“, the inner structure of idioms and with the definition of the term „proverb“ and its characteristics.

The second part of the thesis analyses selected sample of the italian proverbs. The main attention is paid on the possibility of translation of these proverbs.

The aim of the thesis is to show how the proverbs can be translated into the Czech, when we find them in the text and to study how the level of equivalence changes.

OBSAH

1 Úvod	7
2 Teoretická část	8
2.1 Definice pojmů frazém a idiom	8
2.2 Klasifikace idiomů a frazémů	9
2.2.1 Formálně- strukturální třídy idiomů a frazémů	9
2.3 Vnitřní struktura propozičních frazémů	10
2.3.1 Komponenty propozičního frazému a idiomu	10
2.3.2 Formální stránka útvaru	11
2.3.3 Sémantická stránka útvaru	12
2.4 Funkce propozičních frazémů	14
2.5 Pojem přísloví	14
2.5.1 Vlastnosti přísloví	15
2.5.2 Akustická stránka přísloví	16
2.6 Klasifikace přísloví	17
2.7 Variabilita přísloví	18
2.8 Možnost překladu	18
3 Analytická část	19
3.1 Prísloví, která mají doslovný ekvivalent v českém jazyce	20
3.2 Prísloví, která mají doslovný ekvivalent, ale liší se drobnými modifikacemi	24
3.3 Prísloví, která mají český ekvivalent, ale je vyjádřen jinak	28
3.4 Prísloví, která nemají český ekvivalent a u kterých tedy nelze použít idiomatický výraz	48
3.5 Shrnutí	55
4 Závěr	57
Resumé	59
Riassunto in italiano	59
Seznam použité literatury	61
Přílohy	63

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou italská přísloví a jejich české ekvivalenty. Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část analytickou.

V první části definuji pojem frazém a idiom a poté, co vymezím přísloví za typ propozičního frazému a idiomu, definuji konkrétně tento typ frazému. Zaměřím se na to, jak je možné je klasifikovat a na jejich vnitřní strukturu, tedy z jakých komponentů se mohou skládat. Dále se budu zabývat formální a sémantickou stránkou propozičních frazémů jejich funkcí.

Poté, co si takto rozeberu propoziční frazémy, tak se zaměřím konkrétně na pojem přísloví, jak je tento výraz definován v italských slovnících a jaké vlastnosti přísloví má. Také se budu zabývat tím, podle jakých kritérií lze přísloví klasifikovat. Nakonec teoretické části uvedu, jaké jsou možnosti překladu přísloví.

V druhé, analytické části bude rozebrán vzorek sto dvaceti italských přísloví. Tento vzorek jsem získala tak, že jsem si v CD-ROM slovníku Zingarelli vyhledala všechna přísloví a použila jsem prvních sto dvacet, čímž jsem získala náhodný vzorek. Pouze jsem vyloučila ta přísloví, která obsahovala vlastní jména a ta, která obsahovala názvy měsíců, zde by se jednalo spíše o pranostiky a ty jsou v každé zemi odlišné.

Hlavní pozornost je věnována možnosti překladu přísloví do českého jazyka. Podle toho, zda existuje daný ekvivalent či nikoliv, jsem přísloví rozdělila do čtyř skupin. Pokud se české a italské vyjádření přísloví liší nebo pokud neexistuje český ekvivalent daného italského přísloví, bude jejich překlad ukázán na krátkých textech vygenerovaných pomocí italských korpusů ItWac a ItTenTen a pomocí korpusu Intercorp.

Cílem práce je tedy naznačit možnosti překladu italských přísloví.

2 Teoretická část

2.1 Definice pojmů frazém a idiom

Prísloví je typem frazému a idiomu, a proto je třeba nejprve si vymezit, co tyto pojmy znamenají.

Jakýkoli frazém a idiom libovolné roviny je tvořen z jazykových jednotek (většinou nefrazeologických a neidiomatických) z nižší roviny.

Čermák ve svém slovníku *Slovník české frazeologie a idiomatiky* považuje za idiomatické a frazeologické výrazy ustálené a minimálně dvouslovné kombinace libovolného slovního druhu s jiným slovním druhem, popřípadě dvou stejných slovních druhů. Prvním rysem takového spojení je, že alespoň jeden člen v daném významu a funkci je schopen pojit se s jinými slovy v textu jen velice omezeně, popřípadě vůbec ne. Znamená to, že je v tomto významu nebo funkci omezený pouze na tuto kombinaci. Druhým, ale ne nutným rysem takového spojení je jeho sémantický posun. Každý slovní druh může být komponent frazému. (Čermak F., Hronek J., Machač J., 2009, 14)

U Casadei můžeme najít podobnou definici. Z hlediska lexikálního a syntaktického vlastnosti přisuzované idiomatickým výrazům jsou podle ní stálost, která je staví proti volným spojení slov, a transformační nepravidelnosti. Ve volných spojení slov může být každá pozice obsazena kterýmkoli prvkem, jestliže splňuje kategoriální požadavky. Idiomy a frazémy zahrnují pevné prvky, které jsou neměnné, a tedy jsou nahraditelné pouze několika málo jinými prvky a někdy nemohou být nahrazeny vůbec. (Casadei, 1996, 13)

Ačkoli i Casadei popisuje tento rys frazeologických výrazů, považuje za nejdůležitější vlastnost frazeologických výrazů jejich sémantickou nepravidelnost. Pro ni jsou tudíž základními vlastnostmi těchto výrazů: **pevný význam**, který je málo nebo vůbec pozměnitelný a **nekompozicionálnost**, to znamená, že význam spojení nelze odvodit z významu jeho složek. Formulovala dva základní požadavky, které vylučují z idiomatických výrazů některé případy: 1) ne každý výraz lze považovat za idiomatický jen proto, že jeho význam nelze vyvodit z komponentů, 2) výraz musí být užíván širokou skupinou uživatelů (výrazy používané například rodinou nelze považovat za idiomatické). (Casadei, 1995, 335-336)

V této práci se přikloním k Čermákově definici a nebudu tedy brát nekompozicionálnost frazému a idiomů za jejich primární vlastnost. I přesto je nutné vztah mezi významem komponentů a významem celého frazému alespoň částečně rozebrat.

Výrazy frazém a idiom se mohou do jisté míry překrývat. Pokud na výraz nahlížíme z formálního hlediska, je jednotkou frazeologie a idiomatiky především frazém a z hlediska obsahově-sémantického je to pak idiom. Frazém a idiom mohou být tedy někdy chápány jako dvě stránky jednoho výrazu, ale jejich souběžnost a zaměnitelnost není úplná.

V této kapitole jsem se podívala na to, jak různí autoři definují frazeologické výrazy a které jejich vlastnosti považují za nejdůležitější. V následující kapitole se zaměřím na klasifikaci idiomů a frazémů a vymezím, kam spadají přísloví.

2.2 Klasifikace idiomů a frazémů

Podle Čermáka se frazému a idiomu někdy na rovině nevětných slovních kombinací říká **rčení** (popřípadě **úsvloví** nebo **obrat**), na rovině větné **příslloví** nebo **pořekadlo** (popřípadě **pranostika**). Mezi větné frazémy se řadí ještě různé **formule**. Mimo pak stojí **přirovnání**, **binomiály** a **frazémy synsémantické**. Velká část frazémů však žádné pojmenování nemá. (Čermák, 2007, 33)

Hledisek, podle kterých je možné členit frazémy, je více. Čermák zmiňuje například **stylistickou** klasifikaci (o které tvrdí, že je dnes už bezcenná), klasifikaci **sémiotickou** (ta je podle něho příliš obecná), klasifikaci **diachronní** a **etymologickou** (tam shledává jako problém nedostatek pramenů), klasifikaci **sémantickou** (kterou hodnotí jako náročnou). Takže za nejdůležitější považuje klasifikaci **formálně-strukturální**. (Čermák, 2007, 44)

2.2.1 Formálně- strukturální třídy idiomů a frazémů

Podle Čermáka *IF¹ tvoří nominativně systém ustálených kombinací různého typu a různé funkce na více rovinách, který je komplementární k nominacím pravidelným, ale i neustáleným.* (Čermák, 2007,42)

Je to formálně složitý systém, který v pravidelném jazyce není. Nejobecnější klasifikace idiomů a frazémů, vychází z příslušnosti komponentů do stejné roviny. (dělení podle Čermák, 2007, 43)

- Frazém a idiom lexikální (s morfematickými komponenty)
- Frazém a idiom kolokační (s morfematickými a s lexikálními komponenty)
- Frazém a idiom propoziční (s morfematickými, lexikálními a kolokačními komponenty)
- Frazém a idiom polopropoziční monosubjektový (s kolokačními a propozičními komponenty)

¹ Idiomatika a frazeologie

- Frazém a idiom polopropoziční intersubjektivní (s propozičními komponenty)

V tomto schématu nejsou zachyceny idiomy a frazémy interstratální, které kombinují komponenty více rovin. (Čermák, 2007)

Příslolí se se svojí větnou strukturou řadí k frazémům propozičním.

V této kapitole jsem rozdělila frazeologické výrazy a určila přísloví, jako typ propozičních frazémů. V následující kapitole se zaměřím na vnitřní strukturu propozičních frazémů a jejich funkci.

2.3 Vnitřní struktura propozičních frazémů

Propoziční frazémy a idiomy jsou strukturně nejvyššími typy frazeologických výrazů. Jejich větná povaha jim dodává jednotný rys. I pro ně platí vymezení obecné, které je platné i pro ostatní typy. (Čermák, 2007, 446)

Příslolí má tedy větnou povahu a od ostatních frazémů se liší tím, že je smyslově soběstačné a nezávislé na konkrétní kontextové situaci. Ostatní frazémy větné jsou většinou neukončené a potřebují tedy doplnění z kontextu. (Bittnerová, Schindler, 2003, 277)

Bittnerová dále uvádí, že přísloví jako celovětné ustálené konstrukce označující predikační obsahy, získaly statut samostatného znaku a jako takové zakotvily v systému jazyka.

2.3.1 Komponenty propozičního frazému a idiomu

Komponenty frazémů mohou být různé, podle své členské skupiny, kam patří: morfémy (kořeny nebo afíxy), lexémy (slova), kolokace, klauze (závislé věty) nebo propozice (věty). Zpravidla se vyskytují pouze v určitém tvaru a ne v podobě lemmatu (základní podobě). Výsledné kombinace náleží funkčně vždy na vyšší úroveň. (Čermák, 2007, 33)

Jelikož propoziční frazém je na nejvyšší úrovni, může být tvořen všemi nižšími skupinami: slovy, kolokacemi, klauzemi i větami. Může být tvořen i kombinací několika skupin.

Význam komponentů se může v různé míře promítnout do významu jako celku. To záleží na povaze komponentů. Ty mohou být **monosémní** (mají jen jeden význam) nebo **polysémní** (mohou mít více významů). Dále můžeme podle šíře významu komponentů dělit slova na **autosémantika** (plnovýznamová) a **synsémantika** (neplnovýznamová). Autosémantika jsou slova, která mají význam samy o sobě. Spadají sem substantiva, adjektiva, verba, adverbia a někdy se sem řadí i číslovky. Synsémantika bývají někdy označovány za slova gramatická, jsou to slova, jejichž význam se utváří až ve spojení s dalšími slovy. Mají relační povahu

(např. prepozice, konjunkce). Patří sem předložky, spojky, částice a také pomocná slovesa. Mimo stojí zájmena a citoslovce. Slova mohou být **motivovaná** (popisná) nebo **desémantizovaná**. Desémantizace je ztráta nebo oslabení pojmové složky významu. (Filipec, Čermák, 1985, 179)

Další důležitou vlastností komponentů je kolokabilita. Kolokabilita je schopnost prvků kombinovat se s jinými prvky a vytvářet tak **kolokační paradigmata**. *Kolokační paradigma je taková třída prvků, s nimiž se všemi je prvek jiného paradigmatu schopný se obvykle a smysluplně kombinovat.* (Čermák, 2007, 27)

Slova můžeme rozdělit na **monokolokabilní** (restringovaná) a **kolokačně neutrální** (nerestringovaná) a **kolokačně velmi široké**. Monokolokabilním odpovídají **paradigmata jednočlenná** nebo několikačlenná. Kolokačně neutrálním odpovídají **paradigmata velká** obsahující desítky až tisíce členů. A kolokačně velmi širokým odpovídají **paradigmata krajně velká** obsahující desetitisíce členů a více. (Čermák, Filipec, 1985, 182-183)

2.3.2 Formální stránka útvaru

Jak bylo řečeno v předchozí podkapitole, propoziční frazém je tvořen z kombinací slov, klauzí, vět, popřípadě kolokací. Je to uzavřený útvar, který může mít různou délku. Většina propozičních frazémů obsahuje verbum, které tvoří jádro celého útvaru, zbytek propozičních frazémů je neverbální povahy.

Propoziční frazémy tedy mají formálně povahu věty. Její podoba však může být různá. Můžou to být věty slovesné (věty jednoduché i souvětí) a nebo věty neslovesné, které neobsahují sloveso (*Ad ogniuno la sua croce.*). (Čermák, 2004, 11)

Může to být pouze věta **jednoduchá** (*Dal frutto si conosce l'albero.*), ale i **souvětí** (*Chi cerca, trova.*). Souvětí pak můžeme rozdělit na souvětí **souřadné**, které se skládá ze dvou vět hlavních (*Carta canta e villan dorme.*) a souvětí **podřadné**, kde je jedna věta hlavní a jedna nebo více vět vedlejších (*Quando non c'è il gatto i topi ballano.*) Vedlejší věta může být vyjádřena **explicitně**, to znamená, že obsahuje sloveso v určitém tvaru (*Galina che canta ha fatto l'uovo.*) nebo **implicitně**, kdy sloveso ve vedlejší větě je v nefinitivním slovesném tvaru –infinitiv, gerundium, přičestí (*Sbagliando s'impara.*). Vedlejší věty mají platnost jako větné členy a podle toho italské gramatiky rozlišují věty vedlejší. Nejběžnějším typem vyskytujícím se v přísloví jsou věty **podmětné**, kde vedlejší věta má funkci podmětu věty hlavní–často doprovázeny zájmenem *chi* (*Chi dice donna, dice danno.*) a věty **předmětné**, kde vedlejší věta má funkci předmětu věty hlavní (*Non rimandare a domani quello che puoi fare oggi.*). Dalším typem jsou věty příslovečné. V přísloví se mohou vyskytovat věty **časové**, které

označují různá časová určení (*Quando si è in ballo bisogna ballare.*), věty místní, které odpovídají příslovečným určením místa (*La lingua batte dove il dente duole.*), věty **příčinné**, které označují důvod, kvůli němuž se koná děj věty hlavní (*Non si muove foglia che Dio non voglia.*), věty **podmínkové**, které vyjadřují podmínku, za níž se může uskutečnit děj věty hlavní (*Se son rose, fioriranno.*), věty **účinkové**, které vyjadřují výsledek děje věty hlavní (*Tanto va la gatta al lardo che ci lascia lo zampino.*) a věty přívlastkové, které rozvíjejí některé substantivum nebo zájmeno věty hlavní (*Can che abbaia non morde.*).

Idiom a frazém mají velmi pevnou vnitřní strukturu, která je chápána jako abstraktní stavba. Tato stavba je dána určitou kombinací určitého počtu a druhu komponentů. Komponenty mají ve struktuře svoji pevnou pozici. Strukturu můžeme považovat za kombinatorický model, podle něhož mohou vznikat frazémy další. Konstitutivní vlastnosti struktury (pořadí, druh obsazení, počet komponentů a druh relace mezi nimi) vytvářejí její základní podobu nazvanou **invariant**. Podle druhu relace mezi komponenty je buď explicitní (zprostředkována různými sémantiky například předložkami nebo spojky) nebo implicitní (zprostředkována vztahem sémantiky komponentů a jejich pořadím). (Filipec, Čermák, 1985, 184-185)

Různými změnami můžeme vytvářet **varianty** frazémů. Varianta je alternativní podoba frazému. Ty mohou být ustálené nebo neustálené. Některé ustálené varianty jsou vázány lokálně (nářečně) nebo časově (některé jsou starší). Variantnost je velmi pestrá a zahrnuje jevy lexikální, morfologické, syntaktické i fonologické. To je dáno neustálým vývojem a neexistencí kodifikace v této oblasti jazyka. (Filipec, Čermák, 1985, 185-187)

Většina propozičních frazém je však neměnných tedy invariabilních. U těch, které jsou variabilní, může mít varianta různou podobu. V zásadě existují dva typy variant-**pragmatické** varianty, kde tvary v celku vůči sobě alterují (*Chi di spada/coltello ferisce di spada/coltello perisce.*) a **syntagmatické** varianty, které celek buď rozšiřují, nebo redukují (*Chi tace acconsente/ e chi non parla non dice niente.*). Propoziční frazémy jsou vzhledem ke své délce hůře kodifikovatelné a stále se ještě vyvíjí, a proto i poměrně stará a ustálená přísloví mají svou variabilitu. (Čermák, 2007, 457-458)

2.3.3 Sémantická stránka útvaru

Existuje mnoho pohledů na vztah mezi významem komponentů a významem celého útvaru. Jak už bylo řečeno, Casadei tvrdí, že význam idiomu nebo frazému nelze často odvodit z komponentů, které ho tvoří. Jinými slovy význam není kompozicionální. Je tedy obtížné jej analyzovat ze sémantického hlediska. (Casadei, 1996, 14)

Vietri ve své knize píše: *Idiomatcké výrazy se chovají jako slova syntakticky komplexní, u kterých nelze předvídat význam, poněvadž jejich syntaktická struktura neoperuje na sémantické úrovni.*² (Vietri, 1985, 49)

Nunberg tvrdí, že může být vztah mezi významy komponentů a významem idiomatickým, jen často není vidět, protože idiomy nevyjadřují svůj význam běžným způsobem. Podle toho rozděluje idiomatcké výrazy na **dekompoziční** (rozložitelné), kde je vidět vztah mezi významem idiomatickým a jeho komponenty (všemi nebo jen některými), a **nedekompoziční** (nerozložitelné), kde nelze najít vztah mezi těmito dvěma významy. (Casadei, 1996, 63)

Můžeme z toho tedy vyvodit, že vztah významu celku a významu komponentů je velmi různorodý. Někdy můžeme objevit jistou spojitost mezi oběma významy, jindy mezi nimi není žádný vztah. Nikdy však nemůže být vztah pravidelný. Z tohoto důvodu je třeba se dívat na význam frazému, jako na něco celistvého, co nelze rozložit.

Význam idiomů je soubor tvořený řadou rysů různé povahy. Základními složkami významu je význam **nocionální** (konceptuální) a význam **pragmatický** (konotativní), který je ve srovnání s poměry v pravidelném jazyce více výraznější. Nejnápadnější složky pragmatických aspektů jsou expresivní, symbolická a evaluativní.

Expresivní složka je založená interně na odchylce a kontrastu formy nebo významu vůči formě nebo významu základnímu. Expresivní je i externě užití idiomu v textu, kde je idiom v kontrastu s jeho zbytkem. **Symbolická** složka se opírá o možnost asociace. **Evaluativní** složka podává hodnotící stanovisko mluvčího. (Čermák, 2007, 38-39)

Pragmatické složky významu převládají a tím se zvyšuje závislost idiomu na kontextu. Idiomy (hlavně idiomy propoziční povahy) jsou tedy více závislé na kontextu než pravidelná pojmenování. Úzké spojení idiomy s kontextem je dáno i vysokou mírou potenciálnosti a neurčitosti neboli **vágnosti** jeho významu. Vágnost je neúplně specifikovaná významová určitost jazykové nebo textové formy. (Čermák, 2007, 39)

Idiom je třeba považovat za pevnou součást jazykového systému a jeho ustálenost ho umožňuje znovu v textu opakovat. V této kapitole jsem shrnula, jaké jsou základní vlastnosti propozičního frazému, a to po stránce formální i po stránce sémantické a jak se na vztah významu komponentů a významu celku dívají různí lingvisté. V následující kapitole se zaměřím na funkci propozičních frazémů, která úzce souvisí s jejich významem.

² *Le espressioni idiomatiche si comportano come delle parole sintatticamente complesse di cui non si può predire il significato, in quanto la loro struttura sintattica non opera a livello semantico. Vietri S, Lessico e sintassi delle espressioni idiomatiche, 1985, 49*

2.4 Funkce propozičních frazémů

Idiomy a frazémy mají tři základní funkce: kompoziční, strukturní a nominativní.

Kompoziční funkce je charakterizována pravidelným skládáním a slučováním nižších jednotek ve větší a vyšší celky. Žádný frazém ani idiom však nemá pravidelnou kompoziční funkci a je tedy anomální. Přísluví *Le bugie hanno le gambe corte* není ani sémanticky ani syntakticky prostým souhrnem komponentů *bugie- avere- gambe-corte*, protože *lež* je neživotné substantivum, takže nemůže mít nohy.

Strukturní funkce, tu lze chápat jako roli frazému nebo idiomu ve vyšší jednotce, pro frazémy propoziční je to v rámci promluvy. Strukturální funkce propozičních frazémů je dána nutností mít jen určitý modus. Podle toho můžeme dělit propoziční frazémy na:

1. indikativní (*Le bugie hanno le gambe corte*.)
2. imperativně-vokativní (*Non rimandare a domani quello che puoi fare oggi*.)
3. interogativní (ta se většinou u přísloví nevyskytuje)

A mohou být jak v pozitivní tak v negativní podobě.

Nominativní funkce, někdy také nazývána pojmenovávací funkce, je chápána spíše jako jednoznačná relace nebo také stabilní role k vnějšímu denotátu. Vztah k denotátu je chápán především jako abstraktní, nemateriální nebo myšlený. Nominativní funkce má dvě složky: **deznativní** (založená na pojmovém vztahu k denotátu) a **pragmatickou** (založená na subjektivním vztahu uživatele k frazému nebo partnerovi). Pragmatická složka je nejvýznamnější v její evaluativní (hodnotící) podobě. (Čermák, 2007, 212-215)

Podle pragmatické funkce lze dělit propoziční frazémy do pěti základních tříd: faktuální, voluntativní, expresivní, emocionální a deklarativní. Toto dělení je založené na tom, jaký postoj mluvčí zaujímá vůči posluchači. Přísluví stojí na pomezí mezi **fakultativní** třídou (mluvčí přináší nějaké informace) a **voluntativní** třídou (role mluvčího tu bývá aktivní a autoritativní). (Čermák, 2007, 469-471)

V této kapitole jsme shrnula, jaké funkce má propoziční frazém. V následující kapitole se pak zaměřím konkrétně na pojem přísloví, jak je chápáno v italštině a blíže se zaměřím na vlastnosti přísloví, které vycházejí z této a předchozí kapitoly.

2.5 Pojem přísloví

Českému termínu přísloví v italštině odpovídá pojem *proverbio*. Tím, že vyjdeme ze slovníkových definic slova *proverbio*, dostaneme pojetí přísloví jako:

1. *krátké vtipné úsloví, běžně užívané, které obvykle pod obrazným pojmenováním zahrnuje varování týkající se lidského bytí*³
2. *krátké, často vtipné úsloví, lidového původu, které je velmi rozšířené a které zpravidla obsahuje zvyky a rady vycházející ze zkušenosti*⁴
3. *krátká fráze lidového původu, často v rýmovaných verších, která obsahuje nějakou myšlenku, nějaký zvyk nebo nějaké varování založené na zkušenosti*⁵
4. *heslo, které obvykle v přenesené formě přináší nějaké poučení nebo varování*⁶

2.5.1 Vlastnosti přísloví

Jak už bylo řečeno, přísloví je propoziční frazém, ale ne každý propoziční frazém je nutně přísloví. Proto v této kapitole shrnu vlastnosti přísloví.

Vlastnostmi přísloví se zabývá i Mukařovský ve své knize *Cestami poetiky a estetiky*. V ní popisuje tři základní znaky přísloví jako samostatného významového celku. Tyto znaky jsou

1. Znaky související se vztahem přísloví k subjektu, zejména k tomu, kdo je původcem děje
2. Znaky charakterizující vnitřní významovou výstavbu přísloví
3. Znaky charakterizující přísloví vzhledem k okolnímu kontextu.

Ad 1) Vztahem přísloví a subjektu se rozumí, že pokud je ho užito v souvislém projevu, je od mluvčího subjektu odtrženo. Znamená to, že mluvčí přísloví užívá, ale nevytváří jej, tedy není jeho původcem. S tím souvisí tři vlastnosti přísloví: tradičnost, kolektivní sankce a pocit přítomnosti cizího subjektu. Tradičností se chápe trvalost přísloví přesahující okazionální kontexty. Kolektivní sankcí se rozumí přijetí myšlenky přísloví i jeho znění celým společenstvím, pro které je ono přísloví příslovím. Poslední vlastnost s kolektivní sankcí úzce souvisí. Pokud se přísloví vyskytne v jazykovém projevu tak má mluvčí i posluchač dojem, že do projevu zasáhl třetí cizí subjekt.

Ad 2) Znaky, které charakterizují vnitřní výstavbu, jsou zobecňující význam přísloví, jeho normující a hodnotící povaha a již zmíněná obraznost (přenesenost) přísloví. Zobecňující význam přísloví znamená, že zobecňující věta není žádným svým členem jednoznačně

³ *Detto breve arguto, e ricevuto comunemente, che per lo più sotto parlar figurato comprende avvertimenti attenenti al vivere umano. Tomasseo- Belini, 2013*

⁴ *Detto breve e spesso arguto, di origine popolare e molto diffuso, che contiene massime, norme, consigli fondati sull'esperienza. Zingarelli, 2013*

⁵ *Breve frase, di origine popolare, spesso in versi rimati o assonanti, che contiene un pensiero, una norma, un'ammonizione dettata dall'esperienza. Grande Dizionario Italiano, http://www.grandidizionario.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1*

⁶ *Motto che, in forma perlopiù figurata, dà un ammaestramento, un ammonimento. Sabatini Coletti, http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/*

poutána k aktuální situaci, ale je k ní uváděna ve vztah jako celek. Přísloví tedy vypovídá o obecných zákonitostech lidského života.

Například přísloví *Sbagliando s'impara.*⁷ – můžeme použít, když chceme někoho utěšit, že něco zkažil nebo povzbudit někoho, kdo se bojí něco udělat, aby to nezkažil. Zobecnující věta je uváděna do vztahu k situaci prostřednictvím kontextu, takže přísloví může být vykládáno různými způsoby.

Povaha hodnotícího soudu je nezbytný prvek přísloví. Nehodnotící věta nemůže být považována za přísloví. Hodnocení je vyjádřeno zobecnujícím způsobem.

Ad 3) S posledním znakem souvisí všechny předešlé znaky. Přísloví působí v kontextu především jako zobecnující věta, proto vidíme odstup mezi příslovím a situací, na kterou je přísloví aplikováno. Přísloví je něco abstraktního a zařazuje konkrétní situaci do obecného řádu. Dále se může přísloví v kontextu uplatňovat jako citát nebo jako klišé. (Mukařovský, 1971, 293-336)

Toto jsou tedy podle Mukařovského tři základní vlastnosti přísloví, podle kterých jej můžeme rozeznat od ostatních jazykových prvků, které mohou být přísloví někdy velmi podobné jako například pořekadla nebo citáty. Přísloví častěji používáno v mluveném než psaném projevu, a proto je u něho důležitá i akustická stránka, na kterou se zaměřím v následující kapitole.

2.5.2 Akustická stránka přísloví

Přísloví jsou tvořené z vět, tudíž mají i intonaci.

Akustická stránka neboli zvuková forma přísloví není příliš studovaná. Touto otázkou se začal zabývat až Čermák ve *Slovníku české frazeologie a idiomatiky*. Jinak tradiční popisy jazyka tuto stránku opomíjí a zaměřují se jen na jeho grafickou stránku.

Čermák se ve SČFI⁸ zabývá intonací propozičních frazémů. Podle něj se intonace spolupodílí na signalizaci významu a funkce propozičních frazémů. Většinou se zachycuje pouze závěr frazému (jeho kadence), a to proto, že je intonačně zvlášť charakteristická. U kratších frazémů se může zachycovat celý průběh. Rozlišují se dva základní typy intonace a jejich kombinace: intonace stoupavá –otázka (*Vale che sbagliando s'impara?*), intonace klesavá -oznamovací věta (*La notte porta consiglio.*), intonace stoupavě- klesavá - věty s paralelní strukturou (*Chi di spada ferisce di spada perisce.*) intonace klesavě-stoupavá -zvolací věty (*Fratelli coltelli!*). (Čermák, 2004, 15-19)

⁷ českým ekvivalent : Chybami se člověk učí.

⁸ *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4*

Podobně nestudovaný je i aspekt rytmu a rýmu. Některá přísloví mohou být rýmovaná. Rým může být v rámci věty jednoduché (*Moglie e buoi dei paesi tuoi.*) i v souvětí (*L'uomo propone Dio dispone.*). Nebo mohou být přísloví nerýmovaná (*Chi tace acconsente.*)

2.6 Klasifikace přísloví

S rostoucím počtem přísloví se začaly objevovat různé sbírky, ve kterých byla tato přísloví shromážděna. Prísloví je možné dělit podle různých kritérií. Různí autoři používají různé způsoby, jak řadit přísloví ve sbírkách. Někteří je třídí podle abecedy, jiní podle klíčového slova přísloví. Někdy je ale těžké určit, které slovo je klíčové. Například v přísloví *Al cuor non si comanda.* je klíčovým slovem *cuor*, ale v přísloví *Occhio non vede, cuore non duole.* může být klíčovým slovem jak *occhio*, tak *cuore*. Čermák ve SČFI řadí přísloví abecedně podle jejich prvního substantiva, pokud ho obsahují, jinak podle prvního adjektiva, nemá-li ani adjektivum, tak podle verba a nakonec podle adverbia.

Dalším kritériem může být řazení podle tématu, například přísloví týkající se lásky, žen, jídla pití atd... Toto řazení používá i F. L. Čelakovský ve své knize *Prísloví-napoví*.

Netradičně je pojata sbírka *Česká přísloví* od Bittnerové a Schindlera, kteří se rozhodli, že nebudou řadit přísloví ani abecedně, ani podle klíčového slova, ani podle tématických okruhů. Zvolili si, že sestaví seznam nejznámějších přísloví. Devatenáct respondentů odpovídalo, zda vybraná přísloví znají, nebo ne. Prísloví jsou pak řazena od nejznámějších až po ty nejméně známé. Ta přísloví, která nikdo neznal, jsou vyloučena jako zastaralá. Cílem této sbírky je sledovat, jaká přísloví přežila od doby, kdy je shromáždil F. L. Čelakovský.

V příložené tabulce, ve které budou uvedena veškerá přísloví, která budou překládána, použijí stejné řazení jako Čermák ve svém slovníku. Prísloví budou uspořádána abecedně podle prvního substantiva, popřípadě adjektiva nebo verba.

Dalším způsobem, jak dělit přísloví je hledisko syntakticko-lingvistické, které vyhledává nejčastěji užitá konstrukce a stylistické typy, které jsou charakteristické pro přísloví daného jazyka. Wotkeová uvádí rozdělení podle morfosyntaktického kritéria do čtyř skupin:

1. paratassi (souřadné souvětí)- *Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá-Chi si assomiglia, si piglia.*
2. ipotassi (podřadné souvětí)- *Kdo nic nedělá, nic nezkazí- Chi non fa, non falla.*
3. sintagmi monofrastici (jednoduché věty)- *Tichá voda břehy mele- Acqua cheta rovina i ponti.*
4. sintagmi ellitici (zkrácená syntagmata- bez slovesa: dvojice substantivum-substantivum, adjektivum-adjektivum; nebo dvojice lepší...než...)- *Konec dobrý, vše*

dobré, Fratelli, coltelli; Lepší vrabec v hrsti, než holub na střeše- Meglio un ouvo oggi che una gallina domani. (Wotkeová, 1992, 60-66)

2.7 Variabilita přísloví

Italština i čeština jsou živé jazyky a živý jazyk se stále vyvíjí, a proto vznikají různé varianty přísloví. Variabilita má více podob a může se týkat jediného jazyka nebo jazyků více. Jazykovou variabilitu můžeme rozdělit na **intralingvální** (1 jazyk) a **interlingvální** (více jazyků). Intralingvální variabilita se týká změn **systemu** i **úzu**. V systému ještě rozlišujeme změny **diachronní**, tedy v čase (používání různých archaismů) a **synchronní**, které jsou vázané na změnu místa. Zde se jedná hlavně o změny dány dialektem. Například přísloví *Occhio non vede cuore non duole* má v toskánštině variantu *Occhio non vede cuore non crede*. Variabilita v úzu má sociální povahu a je dána na základě aspektů jako pohlaví, profese, vzdělání, náboženství... (Čermák, 2007, 584-585)

2.8 Možnost překladu

Spousta idiomů se může jevit jako nepřeložitelné, tedy že nemají v jiném jazyce rovný ekvivalent. Tato nepřeložitelnost je však pouze relativní. Když vezmeme v potaz kulturní a geografickou koexistenci jazyků, je jasné, že takový přístup nám dá jiný soubor nepřeložitelných znaků. (Filipec, Čermák, 1985, 191)

Přísloví se jen zřídka shoduje s vyjádřením v cizím jazyce. Je to dáno tím, že přísloví jsou svébytné jednotky a doslovný překlad tudíž není možný. Pokud bychom se o to pokusili, výsledek by byl ve většině případů komický. Většinou jen přísloví, která mají základ v latině nebo pocházejí z bible, jsou v některých jazycích stejná. (Bachmannová, Suksov, 2007, 7)

Idiomatické výrazy představují viditelný most mezi lingvistickou a kognitivní strukturou, to znamená mezi jazykem a mentalitou mluvčích (která je typická pro každý národ). Idiomatické výrazy vycházejí z historie, polohy, tradic a povahy jednotlivých národů. (Casadei, 1996, 29)

3 Analytická část

V druhé části své bakalářské práce rozeberu sto dvacet přísloví. Vzorek přísloví jsem získala tak, že jsem si ve slovníku Zingarelli vyhledala všechna přísloví a použila prvních sto dvacet. Z přísloví jsem vyřadila pouze ta, která obsahovala vlastní jména, jelikož zde by bylo jasné, že nebude existovat český ekvivalent, a pak ta, která se týkala měsíců v kalendáři, kde se jedná spíše o pranostiky a také ty se v obou zemích liší. Tato přísloví následně rozdělím do čtyř skupin:

1. Prísloví, která mají doslovný ekvivalent v českém jazyce
2. Prísloví, která mají doslovný ekvivalent, ale liší se drobnými modifikacemi (odlišné přirovnání nebo použito jiné sloveso, jinak velmi podobné jako italské)
3. Prísloví, která mají český ekvivalent, ale je vyjádřen jinak (prísloví mají stejný nebo podobný význam, ale jsou vyjádřena odlišně)
4. Prísloví, která nemají český ekvivalent a u kterých tedy nelze použít idiomatický výraz

U přísloví, hlavně u posledních třech skupin, budou uváděny v hranatých závorkách pro představu doslovné překlady, které ale vzhledem k tomu, že idiomy nemají kompozicionální význam, nelze brát v potaz. V některých případech může být jistá motivovanost, ale ne vždy. Je třeba brát to jen jako pomůcku, která slouží k tomu, aby bylo možné ukázat, jak se rysy českých a italských přísloví liší.

U posledních dvou skupin budou také pro lepší představu přidány krátké texty, ve kterých bude naznačena možnost překladu. Tyto texty jsou vyhledány pomocí korpusu ItTenTen a ItWac. K hledání českých ekvivalentů pak byly použity korpusy CzTenTen2, Intercorp, kniha *Jak se to řekne jinde a Česká přísloví- Soudobý stav konce 20. století*. Daný český ekvivalent je možné najít ve více variantách, a proto budou uváděny pouze ty nejfrekventovanější.

Spousta přísloví byla používána již v minulosti a v ustálené formě se zachovaly do dnes, z tohoto důvodu je možné ve spoustě z nich najít různé **archaické tvary**. Jedním z častých prvků jsou tvary slov jako *can*, *cuor*, *son*. Tedy tvary, u kterých odpadá koncová samohláska nebo případně celá slabika. Samohláska často odpadá u substantiv například v příslovích *Ambasciator (ambasciatore) non porta pena*, *Cuor contento il cielo l' aiuta* , ale *Lontano dagli occhi lontano dal cuore*, *Non destare il can che dorme* oproti *Cane non mangia cane*, u sloves odpadá koncová samohláska například v přísloví *L'appetito vien (viene) mangiando*. Koncová slabika odpadá u substantiv například v přísloví *Meglio uccel (uccello) di bosco che*

uccel (uccello) di gabbia. Některá přísloví je možné najít v obou tvarech jako přísloví *Al cuor/cuore non si comanda*.

Dalším častým jevem, se kterým se můžeme u přísloví setkat, je jejich zkracování, tedy **redukce**. To je dáno tím, že přísloví jsou všeobecně známá a pokud se použije pouze začátek přísloví, druhou část lidé už odvodí. Často se s tímto jevem setkáváme u delších přísloví. *Tanto va la gatta al lardo..., A caval donato...*

3.1 Prísloví, která mají doslovný ekvivalent v českém jazyce

Do této skupiny zařadím přísloví, která lze říci úplně stejně v italštině i v češtině, tedy vypadají, jako by šlo o doslovný překlad, anebo popřípadě může dojít ke změně čísla u substantiva nebo osoby u slovesa. Jsou to většinou velmi známá přísloví, která existují ve velkém množství jazyků.

Chi trova un amico trova un tesoro [kdo najde přítele najde poklad] toto přísloví vyjadřuje myšlenku, že pravý přítel je neocenitelný. V češtině je doslovný ekvivalent: *Kdo najde přítele, najde poklad*.⁹

Al bisogno si conosce l'amico [v nouzi se pozná přítel]. Toto přísloví znamená, že teprve když jsou špatné časy, tak se pozná, kdo je pravý přítel a kdo ne. V češtině existuje doslovný ekvivalent *V nouzi poznáš přítele*¹⁰. Pouze je zde použita 2. osoba místo neosobní vazby.

Le bugie hanno le gambe corte [lži mají krátké nohy] je přísloví, které znamená, že lži vyjdou dříve nebo později najevo a nedojdeme s nimi daleko. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Lež má krátké nohy (daleko nedojde)*¹¹ - pouze slovo lež je zde v jednotném čísle.

Can che abbaia non morde [pes, který štěká, nekouše] je přísloví, které označuje, že když někdo pouští hodně hrůzu, je ve skutečnosti neškodný. V češtině existuje doslovný ekvivalent *Pes, který štěká, nekouše*.¹²

⁹ korpus CzTenTen2

¹⁰ Bachmannová, Suksov, 2007, 162

¹¹ Bachmannová, Suksov, 2007, 218

¹² Bachmannová, Suksov, 2007, 220

Cane non mangia cane [pes nežere psa]. Toto přísloví vyjadřuje, že dva mocní nebo zlí lidé se navzájem nenapadnou. Slovo pes zde vyjadřuje moc a sílu. V češtině existuje stejné přísloví *Pes psa nesežere/nežere*¹³.

Chi cerca, trova [kdo hledá, najde]. Toto přísloví znamená, že pokud setrváme v určité činnosti, dostaví se výsledky. V češtině je stejné přísloví: *Kdo hledá, najde*.¹⁴

Aiutati che il ciel t'aiuta [pomož si, aby ti nebe pomohlo]. Toto přísloví vyjadřuje, že ti, co se snaží si sami pomoci, těm bude pomůženo. V češtině existuje téměř doslovný ekvivalent: *Pomož si sám a Bůh ti pomůže*¹⁵.

Non nominare la corda in casa dell'impiccato [nezmiňuj se o provaze v domě oběšence] znamená, že nemáme mluvit o tématech, která jsou pro druhého nepříjemná. V češtině je doslovný ekvivalent: *Nemluv o provaze v domě oběšence*¹⁶.

Al cuore non si comanda [srdci se neporučí] znamená, že city člověk nemůže nijak ovlivnit. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Srdci neporučíš*¹⁷ - pouze místo neosobní vazby *non si comanda* - neporučí se je použita 2. osoba jednotného čísla.

Il diavolo non è così brutto come lo si dipinge [čert není tak ošklivý, jak se maluje]. Toto přísloví znamená, že nic není tak hrozné, jak to vypadá. V češtině existuje téměř doslovný ekvivalent: *Čert není tak hrozný, jak ho malují* - pouze jiná osoba *si dipinge* - *se maluje* (neosobní vazba) *X malují*. Ale častěji se užívá přísloví: *Nic není tak horké, jak se uvaří*.¹⁸

PŘÍKLAD:

*...e non ci vedo niente di sbagliato in questo restyling, anzi... Aspettiamo di vederla al suo completamento per giudicare. **A volte il diavolo non è così brutto come lo si dipinge!***¹⁹

*...a nevidím nic špatného v tomto předělání... Počkáme si až to bude dokončené, abychom to mohli posoudit. Kolikrát **nic není tak horké, jak se uvaří!***

¹³ korpus CzTenTen2

¹⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 81

¹⁵ korpus CzTenTen2

¹⁶ Bachmannová, Suksov, 2007, 236

¹⁷ korpus CzTenTen2

¹⁸ korpus CzTenTen2

¹⁹ <http://www.omnialauto.it/magazine/9158/fiat-grande-punto-restyling>

La miglior difesa è l'attacco [nejlepší obrana je útok]. Znamená, že nejlepší způsob, jak se bránit, je zaútočit. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Nejlepší obrana je útok*²⁰.

Le disgrazie non vengono mai sole [neštěstí nechodí nikdy sama] je přísloví, které vyjadřuje, že pokud se nám stane něco zlého, můžeme očekávat, že přijdou ještě další neštěstí. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Neštěstí nechodí nikdy samo*.²¹ Pouze v italštině je množné číslo *le disgrazie* - *ta neštěstí* a v češtině je použito jednotné číslo.

Chi la dura la vince [kdo vytrvá, vyhraje] vyjadřuje, že ten kdo se nevzdá, dojde kýženého výsledku. V češtině existuje doslovný ekvivalent *Kdo vytrvá, vyhraje*, ale častěji se užívá: *Trpělivost růže přináší*.²²

PŘÍKLAD:

*Grazie ancora per le tue parole e avrò meno paura di affrontare questo esame, e se non ci riuscirò lo riproverò l'anno prossimo perchè **chi la dura la vince ,no?***²³

*Děkuji ti za tvou podporu, budu mít menší strach z této zkoušky a jestliže ji nezvládnou, zkusím to za rok znovu, protože **trpělivost růže přináší** ne ?*

L'eccezione conferma la regola [výjimka potvrzuje pravidlo] je přísloví, které se používá, když se něco stane jinak, než jak se podle pravidla má stát. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Výjimka potvrzuje pravidlo*.²⁴

La fame è cattiva consigliera [hlad je špatný rádce]. Toto přísloví vyjadřuje, že když se nacházíme ve stavu, kdy něco potřebujeme, nemáme nejlepší úsudky. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Hlad je špatný rádce*, ale častější a známější je: *Strach je špatný rádce*.²⁵

Chi non fa non falla [kdo nedělá, neudělá nic špatně] je přísloví, které vyjadřuje, že ten kdo nic nedělá, tak nemůže nic zkazit. V češtině téměř doslovný ekvivalent: *Kdo nic nedělá, nic nezkaží*²⁶ - pouze přidané slovo *nic*.

²⁰ korpus CzTenTen2

²¹ Bachmannová, Suksov, 2007, 146

²² korpus CzTenTen2

²³ <http://www.ammissione.it/forum/viewtopic-nc-t-222547-start-10.html>

²⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 52

²⁵ korpus CzTenTen2

²⁶ korpus CzTenTen2

Dal frutto si conosce l'albero [podle plodu se pozná strom] toto přísloví označuje, že výrobek často odráží vlastnosti výrobce, a děti často mají stejné vlastnosti jako jejich rodiče. Český ekvivalent je velmi podobný: *Strom poznáš po plodu.*²⁷ Neosobní vazba *si conosce-se* *pozná* ve se změnil na *poznáš*.

Chi va al mulino s'infarina [kdo chodí do mlýna, zamoučí se] znamená, že místa kam člověk chodí nebo lidé se kterými se baví, ho ovlivňují. V češtině existuje doslovný ekvivalent: *Kdo jde do mlýna, zamoučí se.*²⁸

L'occasione fa l'uomo ladro [příležitost dělá z člověka zloděje] je přísloví, které vyjadřuje, že určitá situace přinutí člověka jednat jinak, než by za normálních okolností jednal. V češtině téměř doslovný ekvivalent *Příležitost dělá zloděje*²⁹ - pouze vypuštěno v češtině slovo *uomo* - muž.

Occhio non vede, cuore non duole [oko nevidí, srdce nebolí] je přísloví, jehož význam je, že to co člověk neví, ho netrápí. Oko je zde jako symbol, jelikož vidět znamená vědět. V češtině doslovný ekvivalent *Co oči nevidí, to srdce nebolí.*³⁰ Pouze je v češtině přidáno zájmeno *co* a *to* a slovo *occhio* - oko převedeno do množného čísla: *oči*.

Chi ha orecchie per intendere, intenda [kdo má uši k poslouchání, poslouvej] je přísloví z Bible a znamená, že ten, kdo je schopný poslouchat, by měl poslouchat. V češtině existuje doslovný ekvivalent *Kdo má uši k slyšení, slyš.*³¹

Il pesce grosso mangia il piccolo [velká ryba žere malou] znamená, že slabší se často podřídí silnějším jedincům. V češtině existuje stejné přísloví: *Velké ryby žerou malé ryby*³² - pouze zde je použito množné číslo.

Non rimandare a domani quello che puoi fare oggi [neodsouvej na zítra to, co můžeš udělat dnes] znamená, že nemáme zbytečně odkládat práci, pokud ji můžeme udělat hned. V češtině

²⁷ korpus CzTenTen2

²⁸ korpus CzTenTen2

²⁹ Bachmannová, Suksov, 2007, 201

³⁰ korpus CzTenTen2

³¹ korpus CzTenTen2

³² korpus CzTenTen2

existuje doslovný ekvivalent: *Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek*.³³ Pouze přehozené věty.

Il tempo guarisce tutti i mali/tutte le ferite [čas vyléčí všechny nemoci/zranění] je přísloví, které vyjadřuje, že časem se všechny rány zahojí a bolesti otupí. V češtině má toto přísloví totožný ekvivalent: *Čas zahojí všechny rány*, ale může být vyjádřeno i jinak: *Čas je nejlepší lékař*.³⁴

Meglio un uovo oggi che una gallina domani [lepší dnes vejce, než zítra slepice]. Toto přísloví vyjadřuje, že je lepší dnes něco menšího, ale jistého, než zítra něco lepšího, ale nejistého. V češtině existuje doslovný ekvivalent *Lepší dnes vejce než zítra slepice*³⁵, ale známější je přísloví *Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše*³⁶. Toto přísloví je synonymem přísloví *Meglio un asino vivo che un dottore morto*.

Le vie dell'inferno sono lastricate di buone intenzioni [pekelné cesty jsou dlážděné dobrými úmysly]. Toto přísloví znamená, že nestačí pouze rozumně uvažovat, ale je třeba i rozumně a správně jednat. Peklo je zde synonymem zla, tedy špatného jednání. V češtině existuje stejné přísloví a to: *Cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly*³⁷- jen v češtině je užito jednotné číslo: *cesta* X v italštině *le vie* - cesty.

3.2 Prísloví, která mají doslovný ekvivalent, ale liší se drobnými modifikacemi

Tato skupina obsahuje přísloví, která se od italského ekvivalentu liší jen velmi málo - například použitím jiného přirovnání nebo jiného slovesa nebo je použit superlativ či komparativ místo pozitivu nebo naopak.

L'abito non fa il monaco [šaty nedělají mnicha]. Význam tohoto přísloví je, že nemůžeme soudit lidi a věci podle zevnějšku. V češtině existuje to samé přísloví, pouze místo *monaco* -

³³ Bachmannová, Suksov, 2007, 67

³⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 58

³⁵ Bachmannová, Suksov, 2007, 132

³⁶ Bachmannová, Suksov, 2007, 131

³⁷ korpus CzTenTen2

mnich je použito *člověk*, tedy *Šaty nedělají člověka*³⁸. Opačný význam má přísloví *Šaty dělají člověka*.

L'acqua cheta rovina i ponti [tichá voda ničí mosty] je přísloví, které znamená, že lidé, kteří vypadají neškodně, nás mohou nakonec mile i nemile překvapit. V češtině je to samé přísloví, jen má jiné přirovnání, místo *rovina i ponti - ničí mosty* se užívá *mele břehy*, tedy *Tichá voda břehy mele*³⁹.

Fortunato in amor non giochi a carte [šťastný v lásce nehraj karty] je přísloví, které vyjadřuje, že když má někdo štěstí v lásce, tak ve hře má smůlu. Jde vyjádřit i obráceně. V češtině je velmi podobné přísloví: *Neštěstí ve hře, štěstí v lásce*⁴⁰. Na rozdíl od italského přísloví, kde jsou vyjádřeny konkrétně *karty - carte*, v češtině je pojato obecně ve *hře*.

L'apparenza inganna [vzhled klame]. Toto přísloví znamená, že se nám věci často jeví jinak, než jaké ve skutečnosti jsou. Čeština má stejné přísloví, jen místo *apparenza - vzhled* je použito *zdání*, tedy: *Zdání klame*⁴¹.

L'appetito vien mangiando [chuť přichází s jídlem]. Význam přísloví je, že se o věci začneme zajímat teprve, až je začneme dělat. V češtině existuje doslovný ekvivalent, jen je použito jiné sloveso *vien - přichází* oproti *roste*. Přísloví tedy zní: *S jídlem roste chuť*.⁴²

Chi più ha più vuole [kdo více má, více chce] toto přísloví znamená, že čím více člověk má, tím více chce. V češtině téměř stejný ekvivalent: *Kdo má hodně, chce ještě víc*⁴³. Pouze v italštině je použit komparativ: *più - více* a v češtině pozitiv: *hodně*.

Al buio tutti i gatti sono neri [ve tmě jsou všechny kočky černé] znamená, že v určitých situacích nelze dělat rozdíly. V češtině je velmi podobné přísloví: *Ve tmě každá kráva černá*⁴⁴ - slovo *gatto - kočka* je zde pouze nahrazeno slovem *kráva* a je v jednotném čísle.

³⁸ korpus CzTenTen2

³⁹ Bachmannová, Suksov, 2007, 221

⁴⁰ korpus CzTenTen2

⁴¹ Bachmannová, Suksov, 2007, 225

⁴² Bachmannová, Suksov, 2007, 112

⁴³ korpus CzTenTen2

⁴⁴ korpus CzTenTen2

A caval donato non si guarda in bocca [darovanému koni se nekouká do pusy] je přísloví, které znamená, že pokud dostaneme dárek, nemáme na něm hledat chyby. V češtině toto přísloví existuje, jen je s drobnou úpravou: místo *do pusy - in bocca* je v češtině použito *na zuby* a místo neosobní vazby v italštině *non si guarda - nekouká* je v češtině použit imperativ *nekoukej/nehled'*. Přísloví tedy zní: *Darovanému koni na zuby nekoukej/nehled'*.⁴⁵

Ad ognuno la sua croce [každému jeho kříž] je přísloví, jehož význam je takový, že každý má své problémy. Českým ekvivalentem je velmi podobné přísloví: *Každý si nese svůj kříž*.⁴⁶ V české verzi je pouze navíc použito sloveso.

Tutto è bene quel che finisce bene [všechno je dobré, co dobře skončí] vyjadřuje, že dobrý konec smaže i špatný průběh. V češtině je to podobně: *Konec dobrý, všechno dobré*.⁴⁷ Místo slovesa *finisce - skončí* je použito substantivum *konec*.

Tutti i fiumi vanno al mare [všechny řeky jdou do moře] je přísloví, které znamená, že každá situace má svůj nevyhnutelný konec. V češtině existuje téměř doslovný ekvivalent, pouze použito jiné sloveso *vanno - jdou* oproti *tečou*: *Všechny řeky tečou do moře*⁴⁸, ale častější a známější je synonymum: *Všechny cesty vedou do Říma*.⁴⁹

Gallina vecchia fa buon brodo [stará slepice dělá dobrý vývar] znamená, že staří lidé nebo staré věci mají často velkou hodnotu. Český ekvivalent je stejný: *Ze staré slepice nejlepší vývar*⁵⁰ - v češtině je pouze vynecháno sloveso a je použit superlativ: *buon - dobrý* oproti *nejlepší*.

Quando non c'è il gatto i topi ballano [když tu není kocour, myši tancují] je přísloví, které znamená, že jakmile není někde kontrola, každý si dělá, co chce. V češtině je téměř doslovný ekvivalent: *Když kocour není doma, myši mají pré*⁵¹. Pouze je v češtině vyjádřeno konkrétní místo: *doma* a v italštině je vyjádřena pouze absence kocoura: *non c'è - není*. A pak v italštině je použito jiné sloveso *ballano - tancují* a v češtině: *mají pré*- tedy mají volnost.

⁴⁵ Bachmannová, Suksov, 2007, 161

⁴⁶ korpus CzTenTen2

⁴⁷ Bachmannová, Suksov, 2007, 63

⁴⁸ korpus CzTenTen2

⁴⁹ Bachmannová, Suksov, 2007, 48

⁵⁰ Bittnerová, Schindler, 2003, 73

⁵¹ korpus CzTenTen2

Chi ben comincia è alla metà dell'opera [kdo dobře začne, je v polovině práce] je přísloví, které znamená, že pokud dobře začneme, tak máme hned za sebou kus práce a můžeme očekávat i dobrý konec. V češtině je to samé přísloví, jen je upravené: *Dobry začátek je polovina úspěchu*⁵². V italské verzi je použito sloveso *comincia* – začne a v češtině je použito substantivum *začátek* a dále jiné přirovnání: v italštině je použito slovo *opera* - práce, dílo X v češtině slovo *úspěch*.

Lontano dagli occhi lontano dal cuore [daleko od očí, daleko od srdce] znamená, že vzdálenost pomáhá zapomenout. Český ekvivalent je: *Sejde z očí, sejde z mysli*.⁵³ V češtině je použito sloveso *sejít* a místo substantiva *cuore* - srdce je použito *mysl*.

Chi sa fa e chi non sa insegna [kdo umí, dělá, kdo neumí, učí] znamená, že kdo ovládá řemeslo, dělá ho a kdo ho neovládá, ten předstírá, že ho umí a učí ho ostatní. V češtině: *Kdo umí, umí, kdo neumí, učí*.⁵⁴ Pouze v češtině se dvakrát opakuje sloveso *umět*.

Sbagliando s'impara [chybujíc se učí] znamená, že když uděláme nějakou chybu, už ji víckrát nezopakujeme a tím se učíme. Český ekvivalent velmi podobný: *Chybami se člověk učí*.⁵⁵ Gerundium *sbagliando* - *chybujíc* se změní na substantivum *chyba* a přidáno substantivum *člověk*.

Meglio soli che male accompagnati [lepší sami než špatně doprovázeni] je přísloví, které vyjadřuje, že je lepší být sám, než být například s falešnými nebo zlými lidmi. Toto přísloví má v češtině velmi podobný ekvivalent : *Lepší být sám než ve špatné společnosti*⁵⁶. Adjektivum *accompagnati* - *doprovázení* se změní na substantivum *společnost*.

Chi di spada ferisce di spada perisce [kdo mečem zraní, mečem zemře] znamená, že násilí, kterého se dopustíme na druhých, se nám stejnou mírou vrátí. V češtině podobné: *Kdo*

⁵² korpus CzTenTen2

⁵³ Bachmannová, Suksov, 2007, 160

⁵⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 29

⁵⁵ Bachmannová, Suksov, 2007, 29

⁵⁶ korpus Intercorp

*s mečem zachází, s mečem schází.*⁵⁷ Pouze použita jiná slovesa. A nebo *Kdo s čím zachází, tím také schází*⁵⁸.

La superbia è figlia dell'ignoranza [pýcha je dcera hlouposti] je přísloví, které znamená, že kdo je hloupý, je často i bezdůvodně pyšný. V češtině existuje podobný ekvivalent: *Pýcha a hloupost na jednom dřevě rostou*⁵⁹. Pouze rodinná vazba: *è figlia* je nahrazena výrazem, že se nacházejí spolu, tedy: *na jednom dřevě rostou*.

Chi tace acconsente [kdo mlčí, souhlasí], je přísloví, které vyjadřuje, že člověk, který se nijak nevyjádří nebo neprojeví, souhlasí. V češtině existuje to samé přísloví, jen je trochu upravené: *Mlčení znamená souhlas*⁶⁰. V italštině jsou použita slovesa: *tace - mlčí, acconsente - souhlasí* a v češtině namísto toho jsou užitá podstatná jména: *mlčení, souhlas*.

L'uomo propone e Dio dispone [člověk navrhuje a Bůh zařizuje] znamená, že i když si člověk něco usmyslí, tak je to v rukou osudu, zda se to stane. V češtině velmi podobné přísloví: *Člověk miní a Pánbůh mění*⁶¹. Pouze změna slovesa v italštině je použito sloveso *dispone - zařizuje* X v češtině: *mění*.

3.3 Prísloví, která mají český ekvivalent, ale je vyjádřen jinak

Do této skupiny jsem zařadila přísloví, která nemají doslovný ekvivalent v českém jazyce, ale je možné vyjádřit je pomocí jiného přísloví, které má buď úplně stejný význam nebo velmi podobný. Podobnost je ukázána na krátkých textech vyexcerpovaných v korpusu.

Acqua passata non macina più [uplynulá voda více nemele] je přísloví, které vyjadřuje, že co se stalo, už nemá v budoucnu žádný význam. V češtině je vyjádřeno jinak: *Co bylo, bylo* nebo *Nač plakat nad rozlitym mlékem*.⁶²

*Acqua passata non macina più. Con questa frase si vuole indicare l'inutilità di rimpiangere ciò che è stato e non può ritornare.*⁶³

⁵⁷ korpus CzTenTen2

⁵⁸ korpus CzTenTen2

⁵⁹ korpus CzTenTen2

⁶⁰ korpus Intercorp

⁶¹ korpus CzTenTen2

⁶² Bachmannová, Suksov, 2007, 56

⁶³ <http://www.softwaredidattico.it/EducazioneAlimentare/an010000h.htm>

Nač plakat nad rozlitym mlékem/Co bylo, bylo. Touto frází se označuje, že je zbytečné znovu plakat nad tím, co se stalo a nelze už vrátit.

Ambasciator non porta pena [posel nenosí vinu]. Ten, kdo sděluje špatné zprávy, není za ně zodpovědný, není tedy správné ho za to vinit. Českým ekvivalentem je: *Poslové se nestřílejí*⁶⁴.

*Una volta catturato, infatti, fu legato a una graticola di ferro a forma di botte e bruciato lentamente come su di uno spiedo . E' evidente che il Signore di Milano non conosceva il detto « **ambasciator non porta pena**»! La sua ferocia non risparmiò nemmeno una sua figlia illegittima , che, arrestata con l'accusa di adulterio, fu, prima, posta sotto tortura, poi, murata viva nella Rocchetta di Porta Nuova.⁶⁵*

*Jakmile byl chycený, byl opravdu přivázaný k železnému roštu ve tvaru sudu a pomalu se opékal, jako na grilu. Je zřejmé, že pán z Milána nezná výrok „**Poslové se nestřílejí**“! Jeho hněvu nebyla ušetřena ani jeho nevlastní dcera, zatčena pro obvinění z cizoložství, která byla nejprve mučena a následně zadržena za živa v Rocchetta di Porta Nuova.*

Dagli amici mi guardi Dio, dai nemici mi guardo io [před přáteli mě ochrání Bůh, před nepřáteli se ochráním sám] znamená, že od nepřátel očekáváme špatné věci a jsme na ně připravení, ale od přátel je nečekáme. V češtině se to vyjádří: *Falešný přítel je horší než nepřítel.*⁶⁶

Dagli amici mi guardi Dio , chè dai nemici mi guardo io . Ovvero, dallo sconosciuto che regala caramelle sappiamo tutti di doverci difendere , ma se dobbiam anche sottrarci al parente bavoso e meschino, beh...⁶⁷

Falešný přítel je horší než nepřítel. Neboli všichni víme, že si máme dávat pozor na neznámého nabízející karamely, ale že se máme také vyhybat uslintanému a nuznému rodiči, no ...

Impara l'arte e mettila da parte [nauč se řemeslo a odlož ho na stranu] je přísloví, které vyjadřuje, že nic se člověku v životě neztratí, že cokoli se naučí, může se mu za čas hodit. V češtině existuje podobné přísloví: *Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš*⁶⁸.

⁶⁴ korpus Intercorp

⁶⁵ http://milano.corriere.it/vivimilano/arte_e_cultura/articoli/2003/05_Maggio/08/milanosegreta.shtml

⁶⁶ korpus CzTenTen2

⁶⁷ <http://teledicoio.blogosfere.it/2010/10/lomicidio-di-sarah-scazzi-e-stato-lo-zio.html>

⁶⁸ Bachmannová, Suksov, 2007, 31

Ascoltavo le loro storie e molte volte partecipavo alla loro attività lavorativa, quasi sempre il sabato e la domenica, non solo per guadagnarmi qualche soldo, ma anche per consolidare il proverbio: "Impara l'arte e mettila da parte".⁶⁹

*Poslouchal jsem jejich příběhy a téměř každou sobotu a neděli jsem se účastnil jejich pracovních činností, a to nejen proto, abych si vydělal nějaké peníze, ale také proto, abych upevnil přísloví: **Co se v mládí naučíš, ve staří jako když najdeš.***

Meglio un asino vivo che un dottore morto [lepší živý osel než mrtvý doktor]. Význam tohoto přísloví je, že je lepší, když je člověk zdravý, i když je hloupý, než když je velmi studovaný, ale mrtvý. Tedy lepší je něco, než nic. Českým ekvivalentem tohoto přísloví je: *Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše⁷⁰* nebo *Lepší je živý pes než mrtvý lev.⁷¹*

*Lampard è inguardabile. Nel calcio moderno non puoi permetterti uno che non fa nulla tutta la partita, anche se ha classe. Mai come nel calcio moderno è **meglio un asino vivo che un dottore morto.**⁷²*

*Na Lampard se nedá dívat. V moderním fotbale nemůžeš tolerovat jednoho, který celý zápas nic nedělá, i když má úroveň. Nikde neplatí více, že **je lepší vrabec v hrsti než holub na střeše**, než právě v moderním fotbale.*

Chi la fa l'aspetti [kdo co udělá, ten to očekává] vyjadřuje, že jak se člověk chová k druhým, tak by měl očekávat, že se budou oni chovat k němu. Českými ekvivalenty tohoto přísloví jsou: *Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá⁷³* nebo *Jak kdo zaseje, tak také sklídí.⁷⁴*

*E ora ti dico: **chi la fa l'aspetti**. Tu l'hai tradito e glielo hai detto, lui si è sentito legittimato a ricambiarti con slancio.⁷⁵*

*A te' ti říkám: **jak kdo zaseje, tak také sklídí.** Ty jsi ho podvedla a řekla jsi mu to, a on se cítil oprávněn rychle ti to vrátit.*

Chi s'assomiglia si piglia [kdo se podobá, se chytí] znamená, že dva lidé, kteří jsou si podobní, často utvoří pár. Je to synonymem přísloví *Dio li fa e poi li accoppia*. Českým ekvivalentem jsou přísloví: *Vrána k vráně sedá, (rovný rovného si hledá)* nebo *Svůj k svému.⁷⁶*

⁶⁹ <http://www.cjargne.it/mozartina/canciani.htm>

⁷⁰ Bachmannová, Suksov, 2007, 131

⁷¹ Bachmannová, Suksov, 2007, 132

⁷² <http://inthebox.gazzetta.it/post/22925971/verso-inghilterragermania>

⁷³ Bachmannová, Suksov, 2007, 172

⁷⁴ korpus CzTenTen2

⁷⁵ <http://postadelcuore.myblog.it/archive/2008/03/19/ho-commesso-un-errore.html>

⁷⁶ Bachmannová, Suksov, 2007, 161

*Chi s' assomiglia si piglia ? Vero e falso. La tendenza generale è quella di scegliere un partner simile affinché la coppia resista nel tempo, avendo comunanza di idee e condivisione di valori.*⁷⁷

Vrána k vráně sedá. Pravda i lež. Běžný trend je vybírat si podobného partnera, aby dvojice byla schopná vydržet i v budoucnu díky tomu, že má společné plány a sdílí stejné hodnoty.

Quando si è in ballo bisogna ballare [když jsme na bále, je třeba tancovat]. Toto přísloví vyjadřuje, že jakmile jednou začneme něco dělat, tak bychom to měli dokončit. Tedy měli bychom dotáhnout věci do konce. V češtině se toto přísloví vyjádří poněkud zjednodušeně: *Když už, tak už* nebo *Kdo se dá na vojnu, musí bojovat*.⁷⁸

Ci abbiamo creduto , abbiamo difeso tale posizione , e pensavamo di dire la verità .
Quando si è in ballo , bisogna ballare . *Se ad oggi siamo ancora convinti di quello che andiamo ripetendo da dieci anni , dobbiamo reperire le risorse di bilancio necessarie , ...*⁷⁹

Pokud jsme tomu věřili, stáli si za tím, byli jsme zřejmě přesvědčeni, že říkáme pravdu .
Když už , tak už . *Pokud i dnes pořád ještě věříme tomu, co jsme tvrdili posledních deset let , musíme vytvořit potřebné rozpočtové zdroje...*

Nelle botti piccole sta il vino buono [v malých sudech je dobré víno] je přísloví, které vyjadřuje, že lidé, kteří jsou vzrůstem malí, mají často lepší vlastnosti než ostatní lidé. V češtině se používá: *Co je malé to je milé/hezké*⁸⁰ a pokud nelze použít tento ekvivalent, je třeba přísloví přeložit pravidelným jazykem.

*Un paesino molto caratteristico della regione Umbria situato nelle vicinanze della provincia capoluogo della regione Umbria di Perugia è il paese di Paciano. Il paesino è molto piccolo ma **nelle botti piccole c'è un vino molto buono.***⁸¹

*Velmi charakteristickou vesničkou Umbrijského kraje je vesnice Paciano, která se nachází v sousedství provincie, kde je hlavní město Umbrie Perugia. Vesnička je velmi malá, ale jak se říká: **co je malé, to je hezké.***

Non si può avere la botte piena e la moglie ubriaca [nelze mít sudy plné a ženu opilou] znamená, že nelze uskutečnit dvě věci, které si navzájem odporují. V češtině existuje

⁷⁷ <http://www.pinkblog.it/post/3078/la-seduzione-tra-il-vero-e-il-falso>

⁷⁸ korpus CzTenTen2

⁷⁹ korpus Intercorp- EUROPARL

⁸⁰ korpus CzTenTen2

⁸¹ <http://www.ciao.it/sr/q-groenlandia.tc-194548>

ekvivalent: *Nemohou být vlci syti a kozy cely*, ale častěji se používá přísloví s opačným významem v záporu: *Vlk se nažral a koza zůstala celá*.⁸²

Ripeto che non si può avere la botte piena e la moglie ubriaca, in questa vita bisogna fare delle scelte e capire cosa si voglia: non vuoi più soffrire??? toglì dalla tua vita la causa del tuo male.⁸³

Opakuji, že není možné, *aby se vlk nažral a koza zůstala celá*, v životě je třeba činit rozhodnutí a vědet, co chtít: *nechceš trpět??? Tak odstraň z tvého života příčinu, která ti způsobuje bolest*.

A brigante brigante e mezzo [na lupiče lupiče a půl] je přísloví, které znamená, že je třeba použít stejné a ještě lepší zbraně, jaké byly použity na nás, i když jsou špatné. Českým ekvivalentem je přísloví: *Na hrubý pytel hrubá záplata*⁸⁴.

Pertini ripete: a brigante, brigante e mezzo. Voleva dire: se non vuoi farti accoppiare da un avversario politico, devi essere più furbo di lui, più duro di lui, più cinico di lui.⁸⁵

Pertini opakoval: na hrubý pytel hrubá záplata. Chtěl tím říci, že jestliže nechceš být skolen politickým protivníkem, musíš být prohanější než on, tvrdší než on a cyničtější než on.

Poca brigata vita beata [malá společnost blažený život]. Význam je, že když je menší společnost, je to někdy lepší. Do češtiny by se toto přísloví dalo přeložit jako: *Méně je někdy více*.⁸⁶

Poca brigata vita beata. Quando si è pochi in famiglia ci sono meno lavoro e meno preoccupazioni.⁸⁷

Méně je někdy více. Když jste malá rodina, je méně práce a méně starostí.

Non destare/svegliare il can che dorme [nebud' psa, který spí] znamená, že není radno pokoušet mírné osoby nebo neškodné situace, protože nikdy nevíme, co se stane. V češtině se toto přísloví vyjádří jako: *Píchat do vosího hnízda* nebo *Nedráždi hada bosou nohou*⁸⁸.

⁸² Bachmannová, Suksov, 2007, 100

⁸³ <http://vise.blog.deejay.it/2008/06/27/chiarimento/>

⁸⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 173

⁸⁵ <http://altrimondi.gazzetta.it/2009/07/caro-pd-un-bel-vaffa-a-beppe-e.html>

⁸⁶ korpus CzTenTen2

⁸⁷ <http://web.tiscali.it/cumpustela/fam.htm>

⁸⁸ korpus CzTenTen2

*Non molto lontano dalla capanna c'è una baracca e ci vive una banda di fuorilegge. Cucino un sacco di cose per loro. Mi pagano bene per ogni cosa. Quello che fanno non sono affari miei. Io non li disturbo. **Non svegliare il can che dorme**, è il mio motto.⁸⁹*

*Nedaleko boudy je jedna chatrč a tam žije skupina banditů. Zařizují pro ně spoustu věcí. Dobře mi za všechno platí. Co oni dělají, není moje starost. Neobtěžují je. **Není radno píchat do vosího hnízda**, to je moje motto.*

Carta canta e villan dorme [papír hlásí a venkovan spí]. Význam je, že co je napsáno na papíře, to platí, a člověk pak může být klidný a v klidu spát. Českým ekvivalentem je přísloví: *Co je psáno, to je dáno.*⁹⁰

*Oggi Ella col suo bel libro ha dato non una, ma mille risposte a cotale e cotanto personaggio. E nella maniera più giusta: quella scritta: **Carta canta e villan dorme.***⁹¹

*Dnes Ella se svojí krásnou knihou odpověděla ne na jednu, ale na tisíc otázek, na takové a makové osoby. A udělala to tím nejsprávnějším způsobem, písemně. Protože **co je psáno, to je dáno.***

Casa mia, casa mia, per piccina che tu sia, tu mi sembri una badia [domove můj, domove můj, jak si maličký, tak mi připadáš jako hrad] toto přísloví vyjadřuje, že náš domov je vždy to nejlepší místo. Český ekvivalent je: *Můj dům, můj hrad* nebo případně: *Všude dobře, doma nejlépe.*⁹²

***Casa mia per piccina che tu sia, tu mi sembri una badia** " Sono 22 anni che vivo in questa splendida casa , la mia casa ..Bella dalla prima volta l'ho sentita mia, ero piccola avevo 7 anni e stringendo la mano a mia mamma le dissi "si è la nostra" ...*⁹³

***Můj dům, můj hrad.** Je to už 22 let, co žiji v tomto překrásném domě, mém domě... Je krásný od prvního okamžiku, co jsem pocítila, že je můj. Bylo mi 7 let, sevřela jsem mamince ruku a řekla jsem jí: ano je náš...*

⁸⁹ <http://www.readme.it/libri/3/3057010.shtml>

⁹⁰ korpus CzTenTen2

⁹¹ <http://blog.ilgiornale.it/tornielli/2008/03/02/se-lo-storico-replica-lei-non-sa-chi-sono-io/>

⁹² korpus CzTenTen2

⁹³ <http://www.ciao.it/sr/q-stati+uniti.tc-1061>

Chi è causa del suo mal, pianga se stesso [kdo je na tom vlastní vinou špatně, bude sám plakat] znamená, že podle toho, jak se člověk chová, tak se mu to časem vrátí. Českými ekvivalenty jsou přísloví: *Jak si kdo ustele, tak si lehne*⁹⁴ nebo *Jak kdo zaseje, tak také sklídí*⁹⁵.

Vedi , caro mio , la gente ti attacca perchè tu per primo parti ad insultare chi non la pensa come te. Chi è causa del suo mal , pianga se stesso. Volevo solo aggiungere, a questo punto , che io non ho mai attaccato e offeso nessuno.

Vidiš miláčku, lidé tě napadají, protože nejprve jsi ty urážel všechny, kteří si nemysleli to samé jako ty. Jak kdo zaseje, tak také sklídí. Chci k tomu pouze dodat, že já jsem nikdy nikoho nenapadla ani neurazila.

Campa cavallo che l'erba cresce [živ koně, až tráva poroste]. Význam přísloví je ironický. Znamená to, že má člověk počkat, ale vlastně neví do kdy, a že daná věc se nikdy neuskuteční. Českým ekvivalentem je přísloví: *Až naprší a uschne*⁹⁶.

*Signor ministro , lei è competente anche in materia di zootecnia , per cui pratica la politica del « **campa cavallo che l'erba cresce** » , ma in questo caso occorre decidere , e decidere bene...*⁹⁷

*Pane ministro, vy máte kompetence také v oblasti živočišné výroby, pro kterou praktikujete politiku typu **až naprší a uschne**, ale v tomto případě je třeba se rozhodnout a rozhodnout se dobře...*

V tomto případě došlo ke ztrátě dvojsmyslnosti přísloví, týkající se živočišné výroby a koně.

Chiodo scaccia chiodo [hřebík vytlačuje hřebík]. Význam tohoto přísloví je, že nová myšlenka nebo nový cit vytlačuje a nahrazuje ten předešlý. V češtině existuje ekvivalent: *Vyrážet klín klínem* nebo *Klín se klínem vyhání*.⁹⁸

*Il fatto è che, a quasi trent'anni, ogni volta che mi lascio con una ragazza faccio molta fatica a ricominciare , soprattutto quando sono solo. Tutti dicono che **chiodo scaccia chiodo** , ma per me, come per molti altri mi sembra, non è mai facile andare da una ragazza che non conosco...*⁹⁹

⁹⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 94

⁹⁵ Bachmannová, Suksov, 2007, 95

⁹⁶ korpus CzTenTen2

⁹⁷ http://www.europalex.kataweb.it/article_view.jsp?idArt=28176&idCat=128&numPage=2

⁹⁸ Bachmannová, Suksov, 2007, 122

⁹⁹ <http://www.mentelocale.it/13404-la-posta-del-cuore-5/>

*Skutečnost je taková, že je mi téměř třicet a pokaždé, když mě nechá nějaká dívka, tak je pro mě velmi obtížné začít znovu, především když jsem sám. Všichni říkají, že **klín se klínem vyrazí**, ale pro mě, stejně jako pro spoustu dalších, není jednoduché přijít k nějaké dívce, kterou neznám...*

***Non tutte le ciambelle riescono col buco** [ne každá pletýnka se podaří udělat s otvorem]. Českými ekvivalenty by byla přísloví: *Každý pátek není svátek* nebo *Není každý den posvícení*¹⁰⁰. Význam přísloví je, že ne vždy se vše podaří tak, jak bychom chtěli.*

*Come molti ricorderanno, Simone Cristicchi ha vinto il Festival di Sanremo 2007 con una canzone poetica *Ti regalerò una rosa, che è piaciuta tanto anche a me. Poi ho ascoltato un altro motivo dello stesso autore che si accanisce contro i preti e che, a parte i contenuti, è decisamente brutto. Capisco che **non tutte le ciambelle escono con il buco**, ma com'è possibile questo sdoppiamento di personalità?*¹⁰¹*

*Jak si mnozí pamatují, Simone Cristicchi vyhrál na festivalu v Sanremo v roce 2007 se svou poetickou písní *Ti regalerò una rosa*, která se i mě velice líbila. Pak jsem poslouchala další počín téhož autora, ve kterém se rozhořčuje nad knězi, a který je po obsahové stránce opravdu hrozný. Chápu, že **není každý den posvícení**, ale jak je možné takovéhle rozdvojení osobnosti?*

***Chi si contenta gode** [kdo se spokojí s málem, užívá si] je přísloví, které znamená, že člověk by měl být spokojený s tím, co má. Může být ale užito i ironicky. Ekvivalentem je v češtině: *Lepší je něco než vůbec nic*¹⁰² nebo *Kdo se spokojí s tím, co má, je bohatý*¹⁰³.*

*Una volta i poveri dicevano ai loro figli : *ti devi accontentare. Mica era un insegnamento sbagliato , sai ? Diciamolo a grandi lettere che " **chi si contenta , gode** ". Certamente è giusto cercare di migliorare la propria condizione sociale, culturale ed economica ma questo dovrebbe essere il frutto del lavoro e della buona volontà dei figli, non dei padri.*¹⁰⁴*

*Jeden čas chudí lidé říkali svým dětem: „Musíš se spokojit s málem.“ *Vůbec to nebyla špatná rada, viš? Řekněme to na rovinu, že **lepší je něco než vůbec nic/ kdo se spokojí s tím, co má, je bohatý**. Určitě je správné snažit se zlepšit své sociální, kulturní a ekonomické podmínky, ale to by mělo být výsledkem práce nebo vůle dětí a ne otců.**

¹⁰⁰ Bachmannová, Suksov, 2007, 58

¹⁰¹ <http://www.stpauls.it/gio08/0809gi/0809gi18.html>

¹⁰² korpus Intercorp

¹⁰³ Bittnerová, Schindler, 2003, 71

¹⁰⁴ <http://blog.libero.it/semaforo/commenti.php?msgid=275218&id=1760>

Cosa fatta capo ha [hotová věc má hlavu] znamená, že to, co se stalo, musíme brát jako hotovou věc, protože už to nelze změnit. Českým ekvivalentem je přísloví: *Pozdě bycha honit*¹⁰⁵nebo *Co bylo, bylo*.¹⁰⁶

*Aspettare tanto tempo, ben sei mesi dalla data delle elezioni, prima che il maggior partito dell'opposizione scendesse in piazza non è stata forse un'ottima idea, ma **cosa fatta capo ha**, ora cerchiamo di capitalizzare al massimo questo grande evento.*¹⁰⁷

*Čekat dlouhou dobu, téměř šest měsíců do data voleb, než největší opoziční strana vystoupí na náměstí, nebyl zřejmě nejlepší nápad, ale **pozdě bycha honit**, teď zkusíme vytěžit maximum z této velké události.*

Il diavolo fa le pentole ma non i coperchi [čert dělá hrnce, ale ne poklice]. Znamená to, že všechny špatné věci, dříve či později, vyjdou najevo. Neexistuje přesný ekvivalent tohoto přísloví, synonyma jsou *Lež má krátké nohy (daleko neujde)*¹⁰⁸ nebo *Pravda vždycky vyjde najevo*.¹⁰⁹ Pokud nejdou použít tato přísloví, je třeba užít pravidelný jazyk.

*C'erano segnali innegabili. Già ad ottobre appena arrivato a casa la sera spegneva il telefono. Non lo aveva mai fatto. Una sera dimentica di farlo. **Il diavolo fa le pentole ma non i coperchi** ! Ormai non dormivo e non dormo più da tempo. Istantivamente apro il telefono e trovo un numero ripetuto più volte. Il giorno dopo compongo quel numero - seconda parte del tradimento - la peggiore: risponde una donna che avevo coccolato, consolato, a cui avevo fatto del bene in modo tangibile per lei e per la sua famiglia, che avevo considerato come una sorella minore...*¹¹⁰

*Byla tu nepopíratelná znamení. Už od října si vypínal telefon, jakmile přišel domů. Jednou večer to zapomněl udělat. **Pravda vždycky vyjde najevo!** Nespala jsem a dlouho spát nebudu. Instinktivně otevřu telefon a najdu číslo, které se několikrát opakuje. Druhý den dám číslo dohromady a druhá část zrady - ta horší: odpoví žena, kterou jsem objímala, utěšovala, poskytla jsem hmotnou pomoc jí i její rodině, žena, kterou jsem považovala za svojí mladší sestru...*

¹⁰⁵ Bachmannová, Suksov, 2007, 60

¹⁰⁶ Bachmannová, Suksov, 2007, 56

¹⁰⁷ <http://democraticoebasta.ilcannocchiale.it/?YY=2008&mm=10>

¹⁰⁸ Bachmannová, Suksov, 2007, 218

¹⁰⁹ korpus czTenTen2

¹¹⁰ <http://postadelcuore.myblog.it/archive/2008/04/29/quando-finisce-un-amore.html>

Chi è in difetto è in sospetto [kdo chybje, je podezřívavý] je přísloví, které znamená, že člověk, který je nějak zkažený, tak předpokládá, že i všichni ostatní mají stejné vady. Například ten, kdo lže, si myslí, že i ostatní lžou. Ekvivalent je: *Strach má velké oči.*¹¹¹

*Il garzoncello trema come una foglia, e non tenta neppur di gridare; ma, tutt'a un tratto, in vece di lui, e con ben altro tono, si fa sentir quel primo tocco di campana così fatto, e dietro una tempesta di rintocchi in fila. Chi è in difetto è in sospetto, dice il proverbio milanese: all'uno e all'altro furfante parve di sentire in que' tocchi il suo nome, cognome e soprannome: lasciano andar le braccia di Menico, ritirano le loro in furia, spalancan la mano e la bocca, si guardano in viso, e corrono alla casa, dov'era il grosso della compagnia.*¹¹²

Chlapec se třásl jako osika a nepokoušel se ani křičet, ale náhle místo něho bylo slyšet jiný zvuk a to první úder zvonu a po něm následovala bouře úderů. Strach má velké oči, říká milánské přísloví a oběma dvěma ničemům se zdálo, že v úderech slyší svoje jméno, příjmení a přezdívku, pustili Menica, brada i ruce jim prudce klesly, dali se zběsile na úprk a běželi do domu, kde byla větší část skupiny.

Dio li fa e poi li accoppia [Bůh je vytvořil a pak je spojil]. Toto přísloví vyjadřuje, že lidé se stejnými vlastnostmi jsou předurčení, aby byli spolu. Českými ekvivalenty by byla přísloví: *Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá* nebo *Svůj k svému.*¹¹³ Toto přísloví je synonymem: *Chi si assomiglia si piglia.*

*E' proprio vero che dio li fa e poi li accoppia; se allora la teoria delle anime gemelle è vera, Maria con quel tal Chino non ci vuol proprio stare. Cosa ha da spartire una ragazza bella e viva come lei con un tonno come lui?*¹¹⁴

Jestli je opravdu pravda, že vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá, a tedy platí teorie o spřízněných duších, tak Maria s tím Chinem nechce opravdu být. Co má společného krásná a bystrá dívka jako ona s chlapem jako on?

Chi dice donna dice danno [kdo říká žena, říká pohroma]. Toto přísloví znamená, že cokoli je spojováno se ženou, je pohroma. V češtině existuje přísloví s podobným významem: *Kam čert nemůže, tam nastrčí ženskou/bábu.*¹¹⁵ Pokud nelze použít toto přísloví, přeloží se přísloví pravidelným jazykem.

¹¹¹ korpus CzTenTen2

¹¹² <http://www.liceoberchet.it/matdidattici/manzoni/ps08.htm>

¹¹³ Bachmannová, Suksov, 2007, 161

¹¹⁴ <http://www.iteatri.re.it/Sezione.jsp?titolo=OFF%20-%20900&idSezione=465>

¹¹⁵ korpus CzTenTen2

*C'è un detto : " **Chi dice Donna , dice danno !** " E' vero ! Voi donne siete essenziali nella vita di ogni uomo , e con il vostro fascino , bellezza , intelligenza , Amore ... " danneggiate " in maniera irrimediabile il cervello e il cuore degli uomini !*

*Existuje jedno přísloví: **Kam čert nemůže, tam nastrčí ženskou!** Je pravdivé! Vy ženy jste nepostradatelné v životě každého muže a vaším kouzlem, krásou, inteligencí, láskou nenávratně poškozujete mužský mozek a srdce.*

***Non c'è due senza tre** [není dvou bez tří] znamená, že to co se stalo dvakrát, se může stát i potřetí. Přesný ekvivalent v českém jazyce neexistuje, ale velmi podobný význam má přísloví: *Do třetice všeho dobrého i zlého.*¹¹⁶*

*Cristina Martini che conquista il 5° posto nella finale del salto in lungo col nuovo personale di 5,54 m a un solo centimetro dal quarto. Per Cristina **non c'è due senza tre** , infatti è il terzo quinto posto di quest'anno ai Campionati Italiani, i precedenti li ha conquistati agli Individuali di Prove Multiple e ai CDS sempre di prove Multiple.¹¹⁷*

*Cristina Martini získala páté místo ve finále ve skoku dalekém novým osobním rekordem 5, 54 metrů a pouhý centimetr ji dělil od čtvrtého místa. Pro Cristinu platí: **do třetice všeho dobrého i zlého**, toto je už její třetí páté místo tento rok na italských šampionátech, předchozí dvě vybojovala na Individuali di Prove Multiple a na CDS také na Prove Multiple.*

***Quel/Ciò ch'è fatto è reso** [to co je uděláno, je vráceno]. Význam tohoto přísloví je, že to, co uděláme jiným, se nám jednou vrátí. Českým ekvivalentem je: *Všechno, co uděláš, se ti jednou vrátí* nebo *Jak kdo zaseje, tak také sklídí*¹¹⁸.*

*Mi dispiace bella, ma **ciò che è fatto è reso** : ti sei rifiutata di darmi una mano e adesso ti godi il ritorno tête-a-tête con Er Puzza e Vinavil.¹¹⁹*

*Mrzí mě to krásko, ale **všechno co uděláš, se ti jednou vrátí**: ty jsi odmítla mi pomoci a teď si užij důvěrný návrat s Er Puzzem a Vinavilem.*

***La farina del diavolo va tutta in crusca** [mouka od čerta se celá změní v otruby]. Toto přísloví znamená, že cokoli získané nečestným způsobem, nám nepřinese bohatství. Do češtiny by se toto přísloví dalo přeložit jako: *Z cizího nezbohatneš*¹²⁰.*

¹¹⁶ Bittnerová, Schindler, 2003, 19

¹¹⁷ <http://www.custorino.it/agonismo/canottaggio/comunicato.aspx?idc=4200>

¹¹⁸ korpus CzTenTen2

¹¹⁹ http://www.nadir.it/pandora/TRAGICO_WORKSHOP.htm

¹²⁰ Bachmannová, Suksov, 2007, 230

Io ho imparato che la farina del diavolo va tutta in crusca . I 30 mld falsi sono e falsi reestano e non è così facile "ritirarli".¹²¹

Naučil jsem se, že z cizího nezbohatneš. Třicet miliard je padělaných a padělané zůstanou a není tak snadné je „znovu uvést do oběhu“.

Fidarsi è bene, non fidarsi è meglio [důvěřovat je dobré, nedůvěřovat je lepší] je přísloví s významem, že je dobré někomu věřit, ale je dobré být stále ostražitý. V češtině se toto přísloví vyjádří trochu odlišně: *Důvěřuj, ale prověřuj*¹²².

*Ora ho trovato due nuove amiche simpatiche sincere e socievoli. Con loro sto molto bene e spero siano quelle giuste. Però ho imparato che **fidarsi è bene e non fidarsi è meglio !!!**¹²³*

*Nyní jsem našla dvě nové kamarádky, které jsou sympatické, upřímné a společenské. Cítím se s nimi dobře a doufám, že jsou to ty pravé přítelkyně. Ale naučila jsem, že platí: **důvěřuj, ale prověřuj!!!***

Non si muove foglia che Dio non voglia [listí se nepohne, když Bůh nechce] je přísloví, které znamená, že vše se děje podle určitého řádu a lidé to nemohou změnit. Tedy že osud je předem dán. Českým ekvivalentem je: *Vše je v rukou Božích*.¹²⁴

*...è il Paese delle tante chiese , dei tanti conventi dei tanti monasteri e i fedeli , più o meno " fedeli " sono molti e sensibili ad un vecchio detto popolare che si ripete ogni qualvolta le cose non vanno per il verso giusto . " **Non si muove foglia , che , Dio non voglia** " e allora da circa un anno , i disastri ambientali , sono in continuo pericoloso aumento...¹²⁵*

*...je to země mnoha kostelů, ženských i mužských klášterů a věřících, obzvláště věřící jsou přecitlivělí na staré lidové rčení, které se připomíná pokaždé, když věci nejdou správným směrem. **Vše je v rukou božích**, a proto už téměř rok se škody na životním prostředí stále zvyšují...*

Fratelli coltelli [bratři nože/ bratři na nože] znamená, že mezi bratry nebo například mezi dvěma kolegy v práci je často rivalita. Možným ekvivalentem by mohlo být: *Dva kohouti na jednom dvoře*¹²⁶ a nebo použití pravidelného jazyka.

¹²¹http://www.ilmanifesto.it/archivi/ fuoripagina/anno/2009/mese/11/articolo/1909/?tx_comments_pi1%5Bpage%5D=2&cHash=631226d8d0

¹²² korpus CzTenTen2

¹²³ http://scuola.repubblica.it/contributo/una-nuova-amicizia/3048/?id_contrib=243

¹²⁴ korpus CzTenTen2

¹²⁵ <http://www.ewriters.it/stampa.asp?Racconto=F3081.txt>

¹²⁶ korpus CzTenTen2

*Ma ha interessato di più, negli ambienti politici ingauni, il ritorno di Roberto Schneck nella file di Forza Italia e la sua riappacificazione con Zunino. **Fratelli coltelli**, direbbe qualcuno, hanno fatto la pace. E tornato il sereno anche nelle due logge di Palazzo Giustiniani dove la guerra tra l'architetto e l'imprenditore aveva creato malessere ed imbarazzo.¹²⁷*

*V prostředí ingaunské politiky byl zajímavější návrat Roberta Schnecka do Forza Italia a jeho znovu usmíření s Zuninem. **Dva kohouti na jednom dvoře**, řekl by někdo, uzavřeli mír. Vše se uklidnilo také v obou komorách, kde válka mezi architektem a podnikatelem způsobila neklid a potíže.*

Molto fumo poco arrosto [mnoho kouře málo pečeně] by se dalo přeložit jako: *Mnoho povyku pro nic* popřípadě jako *Mnoho hluku málo zvuku*.¹²⁸ Význam je, že nějaké věci je přisuzován daleko větší význam, než ve skutečnosti má.

*L'idea del convegno dal respiro europeo era buona, gli speaker (potenzialmente) di buon livello, la quantità e direi anche la tipologia degli iscritti era ottima. Insomma c'erano grandi aspettative, che tuttavia sono rimaste decisamente inattese. **Molto fumo e poco arrosto**. Almeno sul palco. Ad esempio mi aspettavo molto di più dal Ceo di LinkedIn, dalla Responsabile Mktg Europa di Google e da Mena Trott di Six Apart, solo per dirne alcuni.¹²⁹*

*Myšlenka evropského sjezdu byla skvělá, moderátoři byli (teoreticky) na úrovni, kvalita a řekl bych i rozmanitost účinkujících byla vynikající. Konec konců byla zde velká očekávání, která nicméně zůstala rozhodně nenaplněná. **Mnoho povyku pro nic (Mnoho hluku málo zvuku)**. Například jsem očekával mnohem více od Ceo Di LinkedIn, od Responsabile Mktg Europa di Gogole a od Mena Trott di Six Apart, zmínil jsem jen některé.*

Gallina che canta ha fatto l'uovo [slepice, která zpívá, snesla vejce] znamená, že kdo se jako první brání, je vinný. V češtině se to řekne jinak: *Potrefená husa se nejdřív ozve/nejvíc kejhá*.¹³⁰

Del resto, Berlusconi ogni volta che ha perso una tornata elettorale ha sempre urlato ai brogli, dicendo che "aveva le prove", che ovviamente non sono mai venute fuori.

¹²⁷ <http://www.truciolisavonesi.it/articoli/numero130/foto.htm>

¹²⁸ Bachmannová, Suksov, 2007, 93

¹²⁹ <http://qix.it/2006/12/spigolature-14/>

¹³⁰ Bachmannová, Suksov, 2007, 203

Generalmente quando si lamenta di qualcosa è la classica **gallina che canta e ha fatto l'uovo**.¹³¹

Ostatně Berlusconi pokaždé, když prohrál nějaké volby, křičel, že byly zmanipulované, a tvrdil, že má důkazy, které se ale samozřejmě nikdy neobjevily. Obecně když se na něco stěžuje, často to pouze potvrzuje, že **potrefená husa se nejdřív ozve**.

La gatta frettolosa fece i gattini ciechi [kočka, která pospíchá, udělá slepá koťata] je přísloví, které vyjadřuje, že kdo příliš pospíchá, nedělá příliš pořádně. V češtině toto přísloví existuje, ale je vyjádřeno jinak: **Práce kvapná - málo platná**.¹³²

Non avevo esperienza, avevo la testa fra le nuvole, avevo dimenticato che la gatta frettolosa fa i gattini ciechi, non sapevo che un matrimonio felice richiede prima di tutto pazienza e sofferenza.¹³³

Neměl jsem žádné zkušenosti, měl jsem hlavu v oblacích, zapomněl jsem, že platí přísloví: **práce kvapná - málo platná**, nevěděl jsem, že šťastné manželství vyžaduje především nejprve trpělivost a trápení.

Tanto va la gatta al lardo che ci lascia lo zampino [tak dlouho chodí kočka na sádlo, až tam nechá packu]. Znamená, že nakonec se všechno prozradí. V češtině se to vyjádří: *Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne*.¹³⁴

*... mi venne spontaneo dirgli: "Preparati! Tanto va la gatta al lardo che ci lascia lo zampino..." E questa volta c'è di mezzo qualcosa di molto più grande di uno zampino!*¹³⁵

...náhle mě napadlo říci mu: Připrav se! Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. A tentokrát se utrhne něco mnohem horšího než ucho!

Ogni bel gioco dura poco [každá pěkná hra trvá krátce]. Význam je, že všechno hezké a dobré jednou skončí a nemáme se to snažit udržet za každou cenu. Českým ekvivalentem je přísloví: *V nejlepším se má přestat*¹³⁶.

¹³¹ <http://www.polisblog.it/post/7233/elezioni-regionali-2010-il-flop-di-berlusconi-a-napoli-non-e-di-buon-auspicio-per-caldoro/1>

¹³² Bachmannová, Suksov, 2007, 87

¹³³ <http://crosetti.blogautore.repubblica.it/2006/10/14/il-mio-nome-e-rosso/comment-page-1/>

¹³⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 50

¹³⁵ <http://www.scalve.it/fago/Comunita-P04.htm>

¹³⁶ korpus CzTenTen2

Si dice che ogni bel gioco dura poco - così chiarisco che tutta la discussione verso barbafo è stata solo una burla, giusto per divertirmi un po' a seguire le reazioni di voi amici, credo che si sia capito ma è meglio spiegare per fugare eventuali dubbi su questo fatto...¹³⁷

Říká se, že v nejlepším se má přestat - proto bych chtěl ujasnit, že celá diskuze o „barbafo“ byla jenom vtip, určený pro moje pobavení tím, že jsem sledoval vaše reakce přátelé, věřím, že jste to pochopili, ale je lepší to vysvětlit, abych zaplašil případné pochybnosti o této věci...

Il buon giorno si vede dal mattino [dobrý den se vidí od rána]. Toto přísloví vyjadřuje, že pokud něco dobře začne, obvykle to i dobře skončí. V češtině podobné přísloví: *Dobry začátek slibuje dobrý konec*¹³⁸ nebo *Začátek dobrý, všechno dobré.*¹³⁹

*Se il buon giorno si vede dal mattino, l'anno che è appena iniziato non sarà certamente positivo per i pensionati italiani.*¹⁴⁰

Jestliže platí, že dobrý začátek slibuje dobrý konec, tak rok který právě začal, nebude jistě pozitivní pro italské důchodce.

Tutti i gusti son gusti [všechny chuti jsou chuti] je přísloví, které znamená, že každý má rád něco jiného, ale ostatní ho kvůli tomu neodsuzují. V češtině existuje velmi podobné přísloví : *Proti gustu žádný dišputát.*¹⁴¹

*Mah.. vedi tu.. Come si suol dire tutti i gusti son gusti .. A te può piacere una donna senile, ad altri può piacere una donna giovane.*¹⁴²

No.. podívej.. Jak se obvykle říká: proti gustu žádný dišputát... Tobě se může líbit zralá žena a jiným se může líbit mladá žena.

A buon intenditor poche parole [dobrému znalci málo slov] je přísloví, které znamená, že někomu stačí pár slov k tomu, aby porozuměl a není třeba mu to dlouze vysvětlovat. Toto přísloví můžeme často najít v různých diskuzích na konci příspěvků jako narážku. V Češtině existuje přísloví s podobným významem a to: *Chytrému napověz, hloupého trkni.*¹⁴³

¹³⁷ http://www.cestep.it/forum/topic.asp?TOPIC_ID=825&whichpage=37

¹³⁸ Bachmannová, Suksov, 2007, 131

¹³⁹ korpus CzTenTen2

¹⁴⁰ http://www.sgbcis1.it/fnpnews1_it.htm

¹⁴¹ Bachmannová, Suksov, 2007, 180

¹⁴² <http://www.bastardidentro.it/node/view/4748?from=300>

¹⁴³ Bachmannová, Suksov, 2007, 143

*La società del Napoli dovrebbe inoltre pagare tutti i danni causati dai propri tifosi. Sono le società che devono controllarli. A Firenze i Della Valle sono stati chiari con i tifosi: domenica scorsa, per la prima volta, non è successo niente a Fiorentina - Juventus. **A buon intenditor poche parole.***¹⁴⁴

*Klub Napoli by jinak musel platit všechny škody způsobené vlastními fanoušky. Kluby by měly fanoušky kontrolovat. Ve Florencii, klub Della Valle si to s fanoušky ujasnil: minulou neděli se poprvé nestalo nic na zápase Fiorentina - Juventus. Jak se říká: **chytrému napověz hloupého trkni.***

Ogni lasciata è persa [každá vynechaná je ztracená] znamená, že příležitosti, které jsme si nechali uniknout, už nedostaneme. V češtině by se toto přísloví dalo v některých případech vyjádřit jako: *Kdo zaváhá, nežere*,¹⁴⁵ ale jinak je třeba použít při překladu pravidelný jazyk.

*Qui non si tratta di stare al passo con i tempi si tratta di rispettare una persona a cui vuoi bene o almeno a cui hai voluto bene! Puoi parlare di **ogni lasciata è persa** quando non sei impegnato con qualcuno, ma non puoi comportarti in certi modi sulle spalle degli altri!*

*Tady nejde o to jít s dobou, ale jde o to respektovat osobu, kterou máš rád nebo alespoň, kterou jsi měl rád! Můžeš tvrdit, že **kdo zaváhá, nežere**. To však platí pouze pokud nejsi zadaný, ale nemůžeš dělat jisté věci za zády druhých.*

Fatta la legge trovato l'inganno [vytvořený zákon, nalezený podvod]. Toto přísloví má význam, že každý zákon má nějakou díru, díky které ho lze obejít. Českými ekvivalenty jsou: *Zákony jsou na to, aby se obcházely*¹⁴⁶ nebo *V každém zákoně je díra*¹⁴⁷.

*Purtroppo viviamo in Italia e " **fatta la legge trovato l'inganno** ". Noi italiani siamo nati per cercare di trovare (sempre) una scappatoia in qualunque campo.*¹⁴⁸

*Bohužel žijeme v Itálii a tady platí, že **zákony jsou od toho, aby se obcházely/ v každém zákoně je díra**. My Italové jsme se narodili proto, abychom se vždy snažili najít zadní vrátka v jakékoli oblasti.*

¹⁴⁴ <http://forum.repubblica.it/viewtopic.php?p=28414>

¹⁴⁵ Bachmannová, Suksov, 2007, 59

¹⁴⁶ korpus CzTenTen2

¹⁴⁷ korpus CzTenTen2

¹⁴⁸ http://www.redacon.radionova.it/commenti.php?id_news=5596&ogg=notizie

Fra i due litiganti il terzo gode [mezi dvěma hádajícími třetí si užívá] je přísloví, jehož význam je, že když se dva přou, tak třetí osoba z toho vždy vyteží. V češtině je toto přísloví vyjádřeno: *Když se dva perou, třetí se směje.*¹⁴⁹

Fra i due litiganti il terzo gode. *Nella gara di Motegi ci si aspettava il duello tra Valentino Rossi e Casey Stoner invece il terzo incomodo è stato proprio Jorge Lorenzo che con una bellissima corsa ha vinto il GP giapponese ...*¹⁵⁰

Když se dva perou, třetí se směje. *Na závodě v Motegi se očekával duel mezi Valentinem Rossim a Casey Stonerem a namísto toho třetí nepohodlný byl právě Jorge Lorenzo, který se svou skvělou jízdou vyhrál Japonské GP...*

Chi si loda s'imbroda [kdo se chválí, ušpiní se] kdo se neustále sám chválí, brzy si uškodí a narazí. Do češtiny by se dalo toto přísloví přeložit jako: *Samochvála smrdí.*¹⁵¹

*Poche cose sono più irritanti dei giornalisti che sprecano il nostro tempo per congratulare se stessi e battersi pacche sulle spalle. Chi si loda s'imbroda, diceva mia nonna Teresa...*¹⁵²

Jen málo věcí je tak iritujících jako novináři, kteří mrhají naším časem, aby mohli sami sebe pochválit a poplácat se po rameni. Samochvála smrdí, říkala moje babička Teresa...

A mali estremi, rimedi estremi [na extrémní nemoci, extrémní léky] je přísloví, které znamená, že pokud je nějaký problém velmi vážný nebo se nacházíme v těžké situaci, je třeba drastické řešení nebo opatření. Českým ekvivalentem by pak mohlo být přísloví: *Zoufalá doba si žádá zoufalé činy.*¹⁵³ Jelikož to není ale přesné, v některých případech je třeba užít pravidelného jazyka.

*Oggi, dorme due o tre ore nella culla, poi si sveglia e piange, finchè nn lo metto nel lettone sfinita... si sveglia molto meno, 5, 6 volte x notte, xò almeno così sono riuscita a riposare in pochino. Purtroppo a mali estremi estremi rimedi.*¹⁵⁴

Dnes spal dvě nebo tři hodiny v kolébce, pak se probudil a brečel, dokud jsem ho vyčerpaná nedala do postele...budil se mnohem méně, tak 5krát 6krát za noc, ale jedině tak jsem si mohla trošku odpočinout. Bohužel, zoufalá doba si žádá zoufalé činy.

¹⁴⁹ Bachmannová, Suksov, 2007, 170

¹⁵⁰ <http://www.derapate.it/articolo/motogp-giappone-vince-jorge-lorenzo/9851/>

¹⁵¹ korpus CzTenTen2

¹⁵² <http://www.repubblica.it/online/internet/flusso/flux/flux.html>

¹⁵³ korpus CzTenTen2

¹⁵⁴ <http://forum.quimamme.leiweb.it/problemi-nanna-t40-15.html>

Mal comune, mezzo gaudio [společná bolest půl radosti] znamená, že pokud s někým sdílíme stejnou bolest, cítíme se lépe. V češtině existuje podobné: *Sdělená bolest, je poloviční bolest.*¹⁵⁵

*Credo che chi decide di scrivere è perchè ha bisogno di un pò di conforto, di non sentirsi l'unico nella situazione " **Mal comune, mezzo gaudio** ". Non dice più o meno così il proverbio?*¹⁵⁶

*Věřím, že kdo se rozhodne sem napsat, tak to dělá proto, že potřebuje trochu utěšit, že není sám v té situaci. **Sdělená bolest, je poloviční bolest.** Neříká to tak přísloví?*

Tra il dire e il fare c'è di mezzo il mare [mezi říkáním a děláním je moře] je přísloví, které znamená, že často je lehčí o věcech mluvit než je dělat. V češtině se toto přísloví vyjádří jinak: *Lehko se řekne, těžko/hůře udělá.*¹⁵⁷

*Dopo l'enorme successo dei libri, i produttori cinematografici avevano assicurato la creazione di grandi film, ma come dice il detto " **tra il dire e il fare c'è di mezzo il mare** " e il risultato è stato alquanto deludente.*¹⁵⁸

*Po obrovském úspěchu knih, filmový tvůrci zajistili vytvoření velkolepých filmů, ale jak praví přísloví: **lehko se řekne, hůře udělá**, tak výsledek byl neuspokojivý.*

La notte porta consiglio [noc přináší radu] je přísloví, které znamená, že je lepší se před důležitým rozhodnutím vyspat a nechat si to v hlavě uležet. V češtině se toto přísloví vyjádří jako: *Ráno moudřejší večera*¹⁵⁹.

*Su questo si fonda il profondo senso di verità che contiene il proverbio ` **La notte porta consiglio** ': quante volte ci siamo addormentati con un dubbio, un quesito, un problema e la mattina seguente, ci siamo resi conto di avere trovato la soluzione.*¹⁶⁰

*Na tom se zakládá hluboký a pravdivý význam, který je obsažen v přísloví: **ráno moudřejší večera**. Kolikrát jsme usínali s nějakou pochybností, s nějakou otázkou nebo s nějakým problémem a následující ráno jsme si uvědomili, že jsme našli řešení.*

¹⁵⁵ korpus CzTenTen2

¹⁵⁶ <http://www.letterealdirettore.it/togliersi-la-vita/>

¹⁵⁷ korpus CzTenTen2

¹⁵⁸ http://scuola.repubblica.it/contributo/dalle-stelle-alle-stalle/5527/?id_contrib=60

¹⁵⁹ Bachmannová, Suksov, 2007, 127

¹⁶⁰ <http://www.dica33.it/argomenti/neurologia/insonnia/insonnia5.asp?p=22>

Cadere della padella nella brace [spadnout z pánve do žároviště] vyjadřuje, že se nějaká situace změní ze špatné ještě na horší. V češtině toto přísloví také existuje, ale je vyjádřeno jinak: *Z bláta do louže*¹⁶¹.

*Certo si può sempre cambiare lavoro: già fatto quattro anni ed era stato come **cadere dalla padella nella brace**...*¹⁶²

*Jistě, vždy je možné změnit práci: já jsem to udělal před čtyřmi lety a bylo to jako **skočit z bláta do louže**...*

Chi dorme non piglia pesci [kdo spí, nechytí ryby] je přísloví, které vyjadřuje, že když je člověk líný, ničeho nedosáhne. Českými ekvivalenty jsou podle situace přísloví *Komu se nelení, tomu se zelení*¹⁶³ a nebo *Ranní ptáče dál doskáče*¹⁶⁴.

*Ma come! Ognuno deve obbedire ai propri doveri, non lo sai? E **chi dorme non piglia pesci**, io ultimamente proprio non ti capisco, alzati e falla finita, Isaia.*¹⁶⁵

*Ale jdi! Každý musí splnit své povinnosti, to přece víš. A **ranní ptáče dál doskáče**, poslední dobou ti vůbec nerozumím, vstávej a dokonči to.*

Se son rose fioriranno [jsou-li to růže, vykvetou] je přísloví, které znamená, že určité věci se ukážou až v budoucnu. Jestli je daná věc dobrá, zjistíme až z jejích následků. Českým ekvivalentem je spojení: *Čas ukáže*¹⁶⁶.

*La mia lotta continua, è il minimo che posso fare per mio figlio Marcello, glielo devo. Ieri 3 giugno è stato depositato a Roma il mio ricorso in Cassazione. E poi, come diceva mio figlio, " **se son rose, fioriranno**". Non ho molte speranze di farcela...*¹⁶⁷

*Můj neustálý boj je to nejmenší, co mohu pro svého syna Marcella udělat, dlužím mu to. Včera, 3. června, byla v Římě předložena moje žádost soudu. A teď, jak říkával můj syn, **čas ukáže**. Ale nedělám si velké naděje, že se to podaří...*

¹⁶¹ korpus CzTenTen2

¹⁶² <http://maxmagnus.blog.deejay.it/2005/12/page/3/>

¹⁶³ Bachmannová, Suksov, 2007, 65

¹⁶⁴ Bachmannová, Suksov, 2007, 64

¹⁶⁵ <http://www.truciolisavonesi.it/index.php?>

[option=com_content&view=article&id=571:racconto&catid=69:massimo-bianco&Itemid=57](http://www.truciolisavonesi.it/index.php?option=com_content&view=article&id=571:racconto&catid=69:massimo-bianco&Itemid=57)

¹⁶⁶ korpus CzTenTen2

¹⁶⁷ <http://www.senzasoste.it/livorno/caso-lonzi-si-va-in-cassazione>

Chi fa da sé, fa per tre [kdo dělá pro sebe, dělá za tři]. Význam tohoto přísloví je, že nejlepší výsledků dosáhneme, pokud děláme věci sami a nesvěříme je vykonat druhým. Možným ekvivalentem by bylo přísloví: *Co si neuděláš sám, to nemáš*.¹⁶⁸

*Per il suo futuro, Arianna sa benissimo che c'è tanto da fare, ma il suo motto di sicuro è "Chi fa da sé, fa per tre". Non c'è che da darle ragione, visti i risultati.*¹⁶⁹

*Arianna ví moc dobře, že je ještě potřeba udělat toho hodně pro svojí budoucnost, ale její motto jistě je: **co si neuděláš sám, to nemáš**. Nemůžeme nic jiného, než souhlasit vzhledem k výsledkům.*

Meglio uccel di bosco che uccel di gabbia [lepší pták z lesa než pták z klece] znamená, že je lepší žít na svobodě, i když v nepohodlí, než být zavřený a mít vše. Klec zde vyjadřuje protiklad svobody. V češtině se toto přísloví vyjádří jinak: *Lepší chléb v svobodě nežli koláč v službě*¹⁷⁰.

*È meglio (essere) uccello di bosco che uccello di gabbia . « Al pasto garantito in gabbia , preferisco la mia libertà con tutte le difficoltà che comporta » . È detto in generale , ma , nella maggior parte dei casi , si riferisce al matrimonio.*¹⁷¹

*Lepší chléb v svobodě nežli koláč v službě/Lepší chudé hnízdo než zlatá klec*¹⁷². Před zaručeným jídlem v kleci dávám přednost svojí svobodě se všemi těžkostmi, které k ní patří. Říká se to obecně, ale ve většině případů se to vztahuje k manželství.

Uomo avvisato mezzo salvato [člověk varovaný napůl zachráněný] je přísloví, které znamená, že kdo je předem varován, vyhne se tomu, aby udělal něco špatně. Toto přísloví je možné přeložit jako: *Předem varován, lépe vyzbrojen*.¹⁷³

*P.S. io ho già avvisato mio marito di non fare caso a tutte le parolacce che gli urlerò durante il parto, quindi **uomo avvisato mezzo salvato** !*¹⁷⁴

*P.S. já už jsem upozornila mého manžela, aby si nevsímal těch nadávek, které na něj budu během porodu křičet, a tedy jak je známo: **předem varován, lépe vyzbrojen**.*

¹⁶⁸ korpus CzTenTen2

¹⁶⁹ <http://abruzzoweb.it/contenuti/ary-una-miss-daltri-tempi/6241-312/>

¹⁷⁰ Bachmannová, Suksov, 2007, 171

¹⁷¹ <http://web.tiscali.it/cumpustela/fam.htm>

¹⁷² korpus CzTenTen2

¹⁷³ korpus CzTenTen2

¹⁷⁴ <http://trueblood.myblog.it/archive/2010/05/26/gli-uomini-di-true-blood-nudi-eric-bill-e-sam.html>

3.4 Přísloví, která nemají český ekvivalent a u kterých tedy nelze použít idiomatický výraz

Tato přísloví nemají český ekvivalent, a proto použiji k jejich překladu ve většině případech pravidelný jazyk. Přeložím je vlastně tím, že vyložím jejich význam. Někdy je možno i přísloví vypustit, pokud je jeho význam v textu vysvětlen (viz. u přísloví *Bandiera vecchia onor di capitano*). Některá přísloví je možné přeložit použitím nevětných idiomů (viz. u přísloví *Chi disprezza compra*).

Bandiera vecchia onor di capitano [stará vlajka kapitánova čest] nemá český ekvivalent. Je to přísloví z vojenského nebo námořního prostředí a má vlastenecký význam. Oslavuje všechny, kteří se drží svých ideálů a toho, čemu věří.

*Un altro bel proverbio di quella regione, mutuato dalla tradizione marinara e assai noto anche altrove, è: Bandea vëgia ònò de capitannio (**Bandiera vecchia onore di capitano**), che vuole rimarcare il valore di una persona che ha sempre tenuto fede alla sua bandiera, al suo ideale, al suo impegno professionale, alla sua arte.¹⁷⁵*

Další přísloví z toho kraje, které je vypůjčené z námořního prostředí a je velmi známé i jinde, vyzdvihuje hodnotu osoby, která vždy věřila ve svoji vlajku, ve své ideály, ve svoji profesi nebo ve své umění.

A carnevale ogni scherzo vale [na karnevale platí každý vtip]. Znamená, že na oslavách a karnevalech je povolena veškerá legrace a vtipy. Toto přísloví nemá ekvivalent v českém jazyce a je tedy třeba ho překládat pravidelným jazykem.

*Insomma il nostro è un pazzo carnevale forse un po' puzzolente e strano ma rispetta rigorosamente un motto che vi consiglio: " **A carnevale ogni scherzo vale** , purché non faccia male." Ve lo ricordo perché ho saputo che durante il vostro carnevale girano bande di giovinastrì armati di manganelli di plastica, che usano per colpire specialmente le ragazze, dimostrandosi campioni di vigliaccheria, o di altri che utilizzano le caramelle come se fossero sassi per centrare i passanti e fargli male...¹⁷⁶*

*Konec konců ten náš karneval je šilený, možná trochu páchnoucí a divný, ale přísně dodržuje pravidlo, které vám poradím: **když se koná karneval, tak je každá legrace dovolena, dokonce i vítána**, pokud neublíží. Připomínám vám to proto, že jsem viděl, že během vašeho karnevalu se potloukají skupinky mladíků vyzbrojených plastovými obuškami,*

¹⁷⁵ <http://www.carabinieri.it/Internet/Editoria/Carabiniere/2010/01-Gennaio/Satira/088-00.htm>

¹⁷⁶ <http://www.bimbibo.it/sections.php?op=viewarticle&artid=28>

keré používají zejména k tomu, aby ublížili děvčatům, čímž dokazují, jací jsou zbabělci nebo jiní mladíci používají karamely jako kameny, kterými se trefují do chodců a ubližují jim...

Cielo a pecorelle acqua a catinelle [obloha pokrytá beránky, vody jako z konve]. Znamená to, že pokud jsou na obloze mraky, které svým tvarem připomínají beránky, měli bychom očekávat déšť. Toto přísloví nemá český ekvivalent. V češtině existuje přísloví s opačným významem a to *Z každého mraku neprší*.¹⁷⁷

*Ore 16.05 Adesso esco e vado sulla terrazza a vedere il tramonto. Ecco, stasera non lo perdo, peccato che il sole vada giù dietro a un gruppo di alberi e non dietro alle piramidi, situate un po' più a sud. Il cielo è leggermente annuvolato, ma con nuvole molto meno dense di quelle dei nostri cieli, così da lasciar trasparire la luce del sole. Ho imparato che il detto "cielo a pecorelle acqua a catinelle" qui non è applicabile, le nuvole hanno spesso la forma del gregge di pecore, però non da mai origine a precipitazioni.*¹⁷⁸

Je 16:05. Ted' vycházím na terasu, abych se podíval na západ slunce. Dnes večer to nepropásnu, škoda jen, že slunce zmizí za skupinou stromů a ne za pyramidami, které se nacházejí trochu více na jih. Nebe je lehce pokryto mraky, ale mnohem méně hutnými než ty, které jsou na nebi u nás, tak jimi může pronikat sluneční světlo. Naučil jsem se, že nutně neznamená, že když jsou na obloze beránci, bude lít jako z konce, mraky často vypadají jako stádo ovcí, ale ne vždy přinášejí srážky.

Chi non beve in compagnia è un ladro o una spia [kdo nepije ve společnosti, je buď zloděj nebo špion]. Toto přísloví znamená, že ten kdo nechce pít s ostatním, něco skrývá a to proto, že se říká, že ve víně je pravda. Tedy kdo odmítá společnost nebo se jí straní, je často podezřelý. Nemá český ekvivalent.

L' autista , invece , sembra fosse sobrio . Tuttavia anche lui aveva partecipato alla cena , cosa che mi faceva concludere piuttosto il contrario . Elementare deduzione se conoscete quel proverbio che dice : ' Chi non beve in compagnia è un ladro o una spia ' ! Mentre camminavano dietro alle due bare , nel corteo funebre , l' ho anche bisbigliato a papà : - Psst , papà ! - Che c' è ? - mi ha chiesto papà con sguardo truce...¹⁷⁹

*Zatímco řidič se zdál střízlivý. Přestože se také on zúčastnil večere, což mě přinutilo vyvodit spíše opačný závěr. Základní dedukce pokud znáte heslo, že **ten kdo, se straní, často***

¹⁷⁷ Bittnerová, Schindler, 2003, 32

¹⁷⁸ <http://freeforumzone.leonardo.it/discussione.aspx?idd=8109979&a=1>

¹⁷⁹ http://www.filastrocche.it/contempo/luciani/vacanze_it.asp

něco před ostatními ukrývá. Zatímco kráčeli vzadu za dvěma rakvemi v pohřebním průvodu, já jsem pošeptal tátovi: „Psst, tati!“ - „Co se děje?“, zeptal se mě táta a hrozivě se podíval.

Al contadino non far sapere quanto è buono il formaggio con le pere [nedávej vesničanovi vědět, jak je dobrý sýr s hruškami] znamená, že by výrobce neměl vědět, jak jsou jeho výrobky dobré, tedy zákazníci by ho neměli chválit. Toto přísloví nemá český ekvivalent a musí být přeloženo neidiomatickým výrazem.

*I ricchi stabiliscono che non "è buono ciò che piace" ma che "piace ciò che è buono", quindi il cibo è giudicato tale dalla cerchia degli intenditori e il gusto in tal modo si configura come "dispositivo di differenziazione sociale", quindi bisogna negare il sapere alle classi inferiori, con l'ignoranza nelle campagne, i proprietari terrieri conservano il proprio potere. Da qui il detto " **Al contadino non far sapere/ quanto è buono il formaggio con le pere**" Il proverbio esprime questa cultura della classe dominante che vuole negare l'istruzione alle classi subalterne...¹⁸⁰*

Bohatí stanovili, že neplatí „to co máme rádi, je dobré“, ale že „to co je dobré, máme rádi“, jídlo je tedy posuzováno podle kruhu znalců a vkus se projevuje jako „výsledek společenské diference“, je tedy třeba odepřít poznání nižším vrstvám. Nevědomostí na venkově si majitelé půdy udržují vlastní moc. Odtud pochází výrok o tom, že by výrobci neměli vědět, jak dobré jsou jejich výrobky. Tento výrok vyjadřuje kulturu dominantní třídy, která chce nižší třídě odepřít poznání.

Contadino, scarpe grosse e cervello fino [sedlák, velké boty a bystrý mozek]. Význam je, že sedlák, i když vypadá jako hlupák, je ve skutečnosti velmi chytrý. Toto přísloví nemá český ekvivalent

*Il mio futuro suocero, ferroviere, che era d'origine contadina, si prese cura di quasi tutti quei terreni abbandonati che erano adiacenti al suo, formando così un appezzamento abbastanza vasto. Pensò quindi di coltivarlo a grano e farsi il pane in casa, per uso e consumo della propria famiglia e dei parenti più stretti. Per realizzare il suo progetto occorrevano gli attrezzi adatti. Ma poiché il proverbio che dice **Contadino scarpe grosse e cervello fino** è quasi sempre vero, non si perse d'animo e se li costruì da sé: l'aratro, il setaccio, il frantoio e infine il forno.¹⁸¹*

¹⁸⁰ http://viabellezia8bis.blog.lastampa.it/resistenza_enogastronomic/libri_e_poesia/

¹⁸¹ http://www.liberoricercatore.it/Tradizioni/castellammaresiracconta/giginocera/pane_con_tessera.htm

*Můj budoucí tchán, železničář, pocházel z venkova. Staral se téměř o všechny opuštěné pozemky, které sousedily s jeho, čímž vytvořil celkem rozlehlý pozemek. Přemýšlel, že ho použije pro pěstování obilí, z kterého by pak udělal domácí chléb pro potřeby jeho rodiny a blízkých příbuzných. Aby mohl uskutečnit svůj plán, potřeboval vhodné nástroje. Ale protože často platí, že **vesničan není hlupák**, neklesal na mysli a sestrojil si je sám: pluh, síto, lis a nakonec i pec.*

Cuor contento il ciel l'aiuta [spokojenému srdci nebe/Bůh pomáhá]. Toto přísloví znamená, že šťastní lidé vedou lepší a spokojenější život. Toto přísloví v češtině neexistuje a dalo by se přeložit jako: *Optimismus je všelék*¹⁸² a nebo pravidelným jazykem.

*Si è sempre detto che arrabbiarsi "fa sangue cattivo e rovina il fegato" e che " cuor contento il ciel l'aiuta". È ovvio che una persona soddisfatta, capace di comunicare e di essere ottimista, avrà non solo un migliore stato di salute ma pure una maggiore capacità di vivere bene il rapporto con gli altri e di realizzarsi nella vita.*¹⁸³

*Říká se, že vztek dělá špatnou krev a škodí játrům a že **optimismus je všelék**. Je zřejmé, že spokojený člověk, schopný komunikovat a být optimistický má nejen lepší zdravotní stav, ale také lepší schopnost mít dobrý vztah s ostatními a uplatnit se v životě.*

Chi disprezza compra [kdo opovrhuje, koupí]. Toto přísloví znamená, že ten, kdo chce nějakou věc, ale nemůže ji mít, o ni často tvrdí, že ji nechce. V češtině existuje ekvivalent v podobě idiomatického spojení: *kyselý hrozný*¹⁸⁴, ale nelze užít vždy.

*Per catalan Io sono nuova di questo blog ma appassionata di Apple e sinceramente sono stanca di leggere commenti tuoi su quanto ti facciano schifo i prodotti che a noi piacciono. perchè non vai in altri blog??e poi sai una cosa: **chi disprezza compra** !!!!o è solo invidia e non puoi permetterti di comprarli??*¹⁸⁵

*Pro „catalan“, já jsem na tomto blogu nová, ale jsem nadšenec Applu a jsem upřímně unavená ze čtení tvých komentářů o tom, jak nesnášíš výrobky, které se nám líbí. Proč nejdeš na jiný blog? A pak víš co se říká: **kyselý hrozný**!!!! Nebo je to snad závist, že si nemůžeš dovolit koupit si je ??*

¹⁸² korpus CzTenTen2

¹⁸³ <http://www.jacopofo.it/libri/guarire.htm>

¹⁸⁴ korpus CzTenTen2

¹⁸⁵ <http://www.melablog.it/post/12584/gene-munster-lipad-e-il-mac-per-le-masse>

Nel dubbio astieniti [v pochybnosti se zdrž] pochází z latinského *In dubio pro reo* a znamená, že pokud jsou nějaké pochybnosti v obžalobě, je třeba rozhodnout ve prospěch obžalovaného. Dalo by se to volně přeložit jako: *Neprokázaná vina, je jako prokázaná nevina*.¹⁸⁶

Scherza coi fanti a lascia stare i santi [vtipkuj s pěšáky a svaté nech na pokoji] je přísloví, jehož význam je, že nemáme vtipkovat o vážných věcech a věcech týkající se náboženství. Toto přísloví nemá český ekvivalent.

*Scusa Pino ma non sono d'accordo. Scherza coi fanti ma lascia stare i santi, dice un saggio proverbio. Se un cretino dice idiozie su tuo Padre mica le vai a riprendere ed enfatizzare ma le lasci cadere...*¹⁸⁷

Promiň Pino, ale nesouhlasím s tebou. O vážných věcech se nežertuje, jak říká jedno moudré rčení. Jestliže nějaký blbec říká hlouposti o tvém otci, vůbec je nepovažuj za důležité a zapomeň na ně...

Passata la festa gabbato lo santo [jakmile uplyne svátek, svatý je oklamán] je přísloví, které znamená, že když člověk něco chce, je schopen i naslibovat plno věcí, aby toho dosáhl, ale jakmile toho dosáhne, na všechno zapomene. Toto přísloví nemá český ekvivalent, v některých případech by bylo možné použít: *Sliby chyby*¹⁸⁸, ale ne vždy.

*Signor Presidente, signor ministro, due anni fa in campagna elettorale promettevate agli italiani un milione di lire di pensione minima per tutti: promesse svanite pressoché nel nulla, ma come si dice **passata la festa gabbato lo santo**. Oggi, in verità, sono invece tutti gli italiani a non poter essere tranquilli sul loro futuro pensionistico.*¹⁸⁹

*Pane presidente, pane ministro, před dvěma lety jste ve volební kampani slibovali Italům minimální důchod jeden milion lir pro každého, sliby se téměř vypařily, ale jak se říká, **jakmile člověk dosáhne svého, na všechno ostatní zapomene/ sliby chyby**. Dnes je místo toho všechen italský lid neklidný ohledně své budoucí penze.*

Contro la forza la ragion no vale [proti síle rozum neplatí] znamená, že pokud někdo použije sílu, jsme na něho s rozumem krátkí. Neexistuje český ekvivalent.

Non voglio dire che i palestinesi non abbiano le loro sacrosante ragioni per essere incazzati male. Ma non è lanciando razzi su Israele che Hamas potrà migliorare la situazione

¹⁸⁶ korpus CzTenTen2

¹⁸⁷ <http://latorredibabele.blog.rai.it/2008/10/17/dove-abita-dio/>

¹⁸⁸ korpus CzTenTen2

¹⁸⁹ <http://www.deputatids.it/deputati/Attivita/Deputato.asp?ID=6809>

di Gaza e dei suoi abitanti. Ribadisco quanto già espresso in altra occasione: " **contro la forza la ragione non vale**" ed in guerra conta solo la forza.¹⁹⁰

*Nechci tvrdit, že Palestinci nemají své nejsvatější důvody proto, aby byli hodně naštvaní. Ale nemají právo na to, aby svrhávali rakety na Izrael, když Hamas může zlepšit situaci v Gáze i jejích obyvatel. Opět se potvrzuje, jak už bylo řečeno v jiné situaci, že **proti síle nelze bojovat rozumem a ve válce se počítá pouze se silou.***

Il gioco non vale la candela [hra nestojí za to]. Spojení *valere la candela* je synonymem *valere la pena*. Toto přísloví se tedy užije, když chceme vyjádřit, že daná věc nestojí za naši námahu. Český ekvivalent není, a proto musíme přísloví přeložit pomocí pravidelného jazyka.

*Per una band nostrana, cantare in italiano è una scelta coraggiosa e apprezzabile. In casi come questo però **il gioco non vale la candela** . Il vantaggio di farsi capire anche dai profani dell'inglese o da chi presta poca attenzione alle parole di un brano, in mancanza di un'attenzione meticolosa nella scrittura dei testi, può diventare un'arma a doppio taglio.¹⁹¹*

*Pro místní kapelu je zpěv v italštině velmi odvážná volba a je třeba ji ocenit. Ale v případech jako tento **ta oběť za to nestojí**. Výhoda, že porozumí i neznalec angličtiny nebo ten, kdo dává málo pozor na slova v kombinaci s nedostatečnou pozorností na psaní textů, se může stát dvojsečnou zbraní.¹⁹²*

Ne uccide più la gola che la spada [hltavost zabijí více než meč] je přísloví, které znamená, že obezita je velmi škodlivá a lidé na ní často umírají. Toto přísloví nemá český ekvivalent.

*Se si abusa del cibo e in particolare di certi cibi, la salute ne risente: c'è, a mio avviso, una verità nel famoso detto " **Ne uccide più la gola che la spada**". Nella nostra scuola sono stati attuati progetti per regolamentare e favorire una sana alimentazione e con l'insegnante di scienze trattiamo diffusamente questi temi.¹⁹³*

*Jestliže se nezřízeně konzumuje jídlo a zvláště určité druhy jídel, pocítí se následky na zdraví. Podle mě je známý výrok o tom, že **nenasytnost a následná obezita je horší než jakákoli zbraň**, do jisté míry pravdivý. V naší škole probíhají projekty, které podporují pravidelnou zdravou výživu a s odborným učitelem se důkladně zabýváme těmito tématy.*

¹⁹⁰ <http://zucconi.blogautore.repubblica.it/2009/01/05/boomerang>

¹⁹¹ http://www.hatetv.it/articoli_detail.php?ID=1586

¹⁹² korpis Intercorp

¹⁹³ http://scuola.repubblica.it/contributo/ne-uccide-piu-la-gola-che-la-spada/5958/?id_contrib=7

La lingua batte dove il dente duole [jazyk bije tam, kde zub bolí] znamená to, že rozhovor a myšlenky se vždy stočí na to téma, které nejvíce bolí. Toto přísloví nemá český ekvivalent, je možno použít při překladu obrat: *dotknout se citlivého tématu*

*...è peggio vedere i danni sui devastati dall'alcol e da droghe pesanti e psicofarmaci. e cmq se non li vuoi vedere, cambia marciapiede, è la regola base del vivere assieme ma si sa che **la lingua batte dove il dente duole** quindi cerca di non pensarci troppo...*¹⁹⁴

*...je těžké vidět poškození na lidech zničených alkoholem, těžkými drogami a psychofarmaky. A tedy jestli je nechceš vidět, tak změň chodník, to je základní pravidlo jak žít společně, ale je jasné, že **jsme se dotkli citlivého tématu**, snaž se tedy příliš na to nemyslet...*

Moglie e buoi dei paesi tuoi [ženu a voli z tvé země/kraje] nemá český ekvivalent. Znamená to, že člověk by si měl hledat ženu z podobného prostředí nebo s podobnými vlastnostmi. Podobné je v češtině přísloví *Svůj k svému*.¹⁹⁵

*Ma prima di sera, quando là non c'è nessuno, sono andato in chiesa a parlare col prete. - Guai, figliolo! **Moglie e buoi dei paesi tuoi** ; troverai una brava e bella ragazza del tuo livello e vivrete felici e contenti.*¹⁹⁶

*Ale k večeru, kdy tam nikdo není, jsem šel do kostela, abych si promluvil s knězem.-Guai, synu! **Svůj k svému (žena by měla být z tvého kraje)**; uvidíš, že najdeš hodnou a krásnou dívku, která bude jako ty a budete žít šťastně a spokojeně.*

A padre avaro figliuol prodigo [lakomému otci utrácivý syn] nemá ekvivalent v českém jazyce. Význam je, že syn často bývá opačné povahy, než jeho otec. V češtině se užívá přísloví s opačným významem *Jaký otec, takový syn* tedy v italštině *Tale padre, tale figlio*.

*E innanzitutto perché l' antitesi in senso stretto non gioca , come ci induce a pensare , a livello della lingua , su opposizioni di termini lessicali , ma a livello della parola , su frasi costruite . In « **a padre avaro figlio prodigo** » l' antitesi non si gioca su una trasgressione delle coppie padre / figlio o avaro / prodigo , che rimangono intatte, ma su una perturbazione della norma banale « **tale padre / tale figlio** »...*¹⁹⁷

*Je to především proto, že protiklad v úzkém smyslu si nepohrává, jak si myslíme, v jazykové rovině s opozicí lexémů, ale v rovině slov u vytvořených frází. Ve větě **lakomý otec***

¹⁹⁴ <http://forum.milano.corriere.it/milano/28-05-2010/vendita-semi-cannabis-1556680.html>

¹⁹⁵ korpus CzTenTen2

¹⁹⁶ http://www.poetare.it/montagnoli_racconti2.html

¹⁹⁷ <http://www3.unibo.it/boll900/numeri/2003-ii/W-bol2/Bremond/Bremondtesto.html>

mívá marnotratného syna, protiklad si nepohrává s přetočením dvojic otec/syn nebo lakomý/rozhazovačný, které zůstanou neporušené, ale s porušením běžné normy jaký otec/ takový syn.

Tutti i salmi finiscono in gloria [všechny žalmy končí vzdáváním chvály]. Význam přísloví je, že u určitých situací je předem jasné, jak dopadnou. Toto přísloví nemá český ekvivalent.

*Se è vero che tutti i Salmi finiscono in Gloria , tutti i concerti dei Chieftains finiscono in un trionfo.*¹⁹⁸

Jestliže je pravda, že určité situace končí vždy stejně, pak všechny koncerty Chieftains dopadnou triumfálně.

È più la spesa che l'impresa [nákup je více než podnikání]. Je synonymem přísloví *Il gioco non vale candela* a má tedy stejný význam, že daná věc nestojí za námahu. Také toto přísloví nemá český ekvivalent.

*In secondo luogo il collega Viventi ha evidenziato l'inopportunità di prevedere una tassa, seppure di lieve entità. Il concetto è che probabilmente è più la spesa che l'impresa, nel senso che il controllo sulla riscossione effettiva di questa tassa, l'incentivo a pagarla e a rispettarla probabilmente costa di più che non esentarla fin dall'inizio.*¹⁹⁹

Na dalším místě kolega Viventi zaznamenal, že by nebylo vhodné stanovit sazbu, jestliže nemá velký význam. Koncept je takový, že to pravděpodobně nestojí za to, v tom smyslu, že kontrola nad účinným výběrem této sazby, popudu k jejímu placení a dodržování, by pravděpodobně stála více než zbavit ji od začátku účelu.

3.5 Shrnutí

Po provedené analýze 120 vybraných přísloví je zcela jasné, že mají ve vztahu k češtině větší či menší míru ekvivalence. Některé mohou vypadat jako doslovný překlad italského přísloví a jiná v českém jazyce neexistují.

Význam přísloví se může v kontextu mírně měnit, a proto některé české ekvivalenty by nebylo možné užít ve všech případech, ve kterých by se užilo italské přísloví. Pokud není možné užít při překladu české přísloví, je třeba nahradit ho jiným frazeologickým výrazem, pokud nějaký existuje nebo použít pravidelný jazyk a tím vlastně vysvětlit význam přísloví.

¹⁹⁸ <http://rcslibri.corriere.it/speakerscorner/concerto2.spm>

¹⁹⁹ <http://www.orvietonews.it/index.php?page=notizie&id=24868>

V případě, že je český ekvivalent odlišný či vůbec neexistuje, může při překladu nastat, že dojde ke ztrátě dvojznačnosti. Dvojznačnost znamená, že některá přísloví mohou být díky kontextu vyložena více způsoby. Je to rozdíl mezi přenesenou a doslovnou verzí přísloví.

4 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá italskými přísloví a jejich českými ekvivalenty. Práce je rozdělena do dvou částí.

První část práce je zaměřena na teorii. Definovala jsem, co znamená pojem idiom a frazém a jak je možné je klasifikovat. Podle formálně-strukturální klasifikace jsem určila, že přísloví je typem propozičního frazému. Zaměřila jsem se pouze na tento typ a rozebrala jsem, jaké jsou jeho komponenty, jeho vlastnosti po stránce formální i sémantické a jeho funkce. Poté jsem si vyhledala, jak je definován pojem přísloví (*proverbio*) v několika v italských výkladových slovnících a rozebrala jsem, jaké vlastnosti přísloví má. Jelikož v dnešní době existuje řada sbírek týkajících se přísloví, zaměřila jsem se i na to, jak je možné přísloví klasifikovat. Na závěr teoretické části jsem naznačila, jaké jsou možnosti při překladu idiomatických spojení.

Jádrem této práce je druhá, analytická část. Teoretická část slouží tedy jako základ a úvod pro část druhou. Cílem této práce je ukázat možnosti překladu italských přísloví a pozorovat míru ekvivalence při překladu

K analýze jsem použila vzorek italských přísloví, která jsem získala z CD-ROM slovníku Zingarelli. Použila jsem prvních sto dvacet přísloví, ze kterých jsem pouze vyloučila ta, která obsahovala vlastní jména nebo názvy měsíců. Jelikož jsem nevybírala přísloví podle tématu, ale podle pořadí, získala jsem tak náhodný vzorek.

Na začátku analytické části jsem uvedla některé rysy, se kterými se můžeme u přísloví setkat, a uvedla jsem, jak si přísloví rozdělím. Podle míry ekvivalence při překladu jsem si rozdělila přísloví do čtyř skupin. První skupina obsahuje přísloví, která mají doslovný český ekvivalent a vypadají, jako by šlo o doslovný překlad nebo se liší pouze změnou čísla u substantiv nebo osoby u sloves. Do druhé skupiny jsem zařadila přísloví, která jsou velmi podobná italským, ale jsou lehce modifikována. Například je použito jiné přirovnání, jiné sloveso či odlišný stupeň adjektiva. Třetí skupina obsahuje přísloví, která mají v češtině stejný nebo podobný význam, ale jsou zcela odlišně vyjádřena. Poslední skupina zahrnuje přísloví, která v českém jazyce nemají obdobný ekvivalent, a tudíž je při překladu musíme vyjádřit jinak. Je možné použít jiný frazeologický výraz, pokud existuje, který by vyjadřoval to samé, co přísloví, ale ve většině případů je třeba uchýlit se k opisu, to znamená přeložit přísloví tím, že vyjádřím jeho význam. U třetí a čtvrté skupiny jsou přiloženy krátké texty vyexcerpované z korpusů ItWac, ItTenTen a Intercorp, které u třetí skupiny slouží k tomu, aby se ukázalo, že

rozdílně vyjádřená přísloví mají stejný nebo podobný význam a u čtvrté skupiny naznačují možnosti překladu, když neexistuje český ekvivalent.

Význam přísloví se může částečně změnit a tím by mohlo dojít k tomu, že daný ekvivalent v češtině by nešlo užít ve všech případech jako italské přísloví. S tímto jevem se můžeme setkat zejména u třetí skupiny. Je to dáno tím, že význam přísloví se realizuje až v konkrétním kontextu. U třetí a čtvrté skupiny může také dojít k tomu, že při překladu ztratíme záměrnou dvojznačnost, která je dána rozdílem mezi doslovnou a přenesenou podobou přísloví. To je opět dáno rozdílným vyjádřením přísloví v obou jazycích. Pokud tedy použijeme české přísloví, které je vyjádřeno jinak, zachováme tak sice idiomatičnost, ale můžeme ztratit pointu textu.

Na závěr bych chtěla zmínit, že pokud se v překladu určitého textu setkáme s příslovím či jiným frazeologickým obratem, je třeba mu věnovat zvýšenou pozornost.

Resumé

Riassunto in italiano

La mia tesi si occupa dei proverbi italiani e dei loro equivalenti cechi. La tesi è divisa in due parti.

La prima parte si concentra sulla teoria. Ho dato la definizione del concetto di „espressione idiomatica“ e ho mostrato come è possibile classificarla. Secondo la classificazione della forma e della struttura ho specificato che il proverbio è un tipo di espressione idiomatica con la struttura di proposizione. Quindi ho concentrato l'attenzione solo su questo tipo di espressioni idiomatiche. Ho analizzato quali sono i loro componenti e le loro caratteristiche principali e quali sono i loro aspetti formali e semantici e la loro funzione. Poi ho cercato come è definita la parola *proverbio* in quattro dizionari italiani e ho esaminato le qualità dei proverbi. Siccome al giorno d'oggi esistono tante raccolte di proverbi mi sono occupata anche della possibilità di una classificazione dei proverbi in queste raccolte. Alla fine della parte teorica c'è una breve descrizione delle possibilità di traduzione.

La parte principale della tesi è la seconda, che è di carattere analitico. La prima parte è quindi concepita come una base e un'introduzione per la seconda parte. L'obiettivo della seconda parte è indicare le possibilità di traduzione in ceco e l'osservazione del livello dell'equivalenza della traduzione.

La parte analitica è basata sull'analisi dei proverbi italiani. Per ottenere i proverbi ho usato il dizionario su CD-ROM *Zingarelli- Vocabolario della lingua italiana*. Ho ricercato tutti i proverbi e poi ho scelto i primi centoventi. Ho solo escluso quelli che contenevano i nomi propri o i nomi di mesi. Ho ottenuto un campione casuale perché non ho scelto i proverbi secondo l'argomento ma secondo l'ordine.

All'inizio della parte analitica ho scritto alcuni caratteri che possiamo trovare sui proverbi e ho presentato la mia classificazione. Secondo il livello di equivalenza delle traduzioni ho diviso i proverbi in quattro gruppi. Il primo gruppo contiene quelli che hanno l'equivalente identico nella lingua ceca e sembrano una traduzione letterale o cambiano solo il numero di sostantivo o la persona del verbo. Nel secondo gruppo si trovano i proverbi che sono molto simili a quelli cechi ma sono un po' modificati, per esempio viene usato verbo diverso, un paragone diverso o si cambia il grado di comparazione dell'aggettivo. Nel terzo gruppo ci sono i proverbi che hanno in ceco un significato uguale o simile ma sono espressi

diversamente. Nel quarto gruppo sono presenti i proverbi che non hanno un equivalente ceco e quindi devono essere tradotti in modo diverso. Possiamo usare nella traduzione un'altra espressione idiomatica, se esiste, che avrebbe lo stesso significato come il proverbio. Molto spesso dobbiamo tradurre il proverbio con una descrizione. Nel caso del terzo e del quarto gruppo sono aggiunti brevi testi ottenuti dai corpora ItWac, ItTenTen e Intercorp. Questi testi servono al terzo gruppo per indicare che, benché i proverbi siano espressi diversamente in italiano e in ceco, il loro significato è uguale o molto simile, e al quarto gruppo servono per immaginare come è possibile tradurli quando non esiste un equivalente simile.

Il significato del proverbio si può cambiare un po' in diversi contesti e l'equivalente ceco non deve corrispondere ogni volta a questo significato del proverbio italiano. Questo fenomeno lo possiamo notare specialmente nel terzo gruppo. I proverbi possono avere un doppio senso in qualche contesto. Quando traduciamo i proverbi del terzo o del quarto gruppo può succedere che il doppio senso si perda. Questo accade a causa della diversa interpretazione del proverbio.

Per concludere vorrei dire che esiste il bisogno di prestare una maggiore attenzione alla traduzione dei proverbi.

Seznam použité literatury

BACHMANNOVÁ J., SUKSOV V. (2007), *Jak se to řekne jinde: česká přísloví a jejich jinojazyčné protějšky*. Universum, Praha.

BITTNEROVÁ D., SCHINDLER F. (2003), *Česká přísloví: soudobý stav konce 20. století*. Karolinum, Praha.

CASADEI F. (1995), *Per una definizione di "espressione idiomatica" e una tipologia dell'idiomatico in italiano*. *Lingua e stile*, vol. 30, no2, pp. 335-358.

CASADEI, F. (1996), *Metafore ed espressioni idiomatiche. Uno studio semantico sull'italiano*. Roma, Bulzoni.

ČERMÁK F. (2007), *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*, Karolinum, Praha.

ČERMÁK F., HRONEK J., MACHAČ J. (2009), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy neslovesné*, Leda, Praha.

ČERMÁK F., HRONEK J., MACHAČ J. (2009), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy větné*, Leda, Praha.

FILIPEC J., ČERMÁK F. (1985), *Česká lexikologie*, Academia, Praha.

GUAZZOTTI P., ODDERA M. F. (2006), *Il grande dizionario dei proverbi italiani*, Zanichelli, Bologna

HAMPLOVÁ, S. (2004), *Mluvnice italštiny*, Voznice: LEDA spol. s.r.o.

MUKAŘOVSKÝ J. (1971), *Cestami poetiky a estetiky*, Československý spisovatel, Praha.

VIETRI S. (1985), *Lessico e sintassi delle espressioni idiomatiche : una tipologia tassonomica dell'italiano*. Liguori editore, Napoli.

WOTKEOVÁ Z. (1992), *Osservazioni sulle strutture morfosintattiche dei proverbi cechi e italiani*, SPFFUB L13, Études Romanes de Brno 22, Masarykova univerzita, Brno, s. 57-68.

Slovníky na CD-ROM

ZINGARELLI N. (2013), *Lo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*, CD-ROM. Zanichelli, Bologna.

TOMASSEO N., BELLINI B. (2013), *Dizionario della lingua italiana*, CD-ROM. Zanichelli, Bologna.

Internetové zdroje

Slovník il Sabatini Coletti [online], [cit. 23. 4. 2013]. Dostupné z WWW
< http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/>.

Slovník Grande Dizionario Italiano [online], [cit. 23. 4. 2013]. Dostupné z WWW
<http://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1>.

Internetový korpus Itercorp

Český národní korpus - InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha.
Cit.23.04.2013 , dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

Intenetový korpus ItWac

Sketch Engine [online]. Korpus ItWaC [cit. 23. 4. 2013]. Dostupné
z WWW: < <http://www.sketchengine.co.uk>>.

Internetový korpus ItTenTen

Sketch Engine [online]. Korpus ItTenTen [cit. 23. 4. 2013]. Dostupné
z WWW: < <http://www.sketchengine.co.uk>>.

Internetový korpus CzTenTen2

Sketch Engine [online]. Korpus CzTenTen2 [cit. 23. 4. 2013]. Dostupné
z WWW: < <http://www.sketchengine.co.uk>>.

Přílohy

Tabulka č.1

Seznam přísloví, použitých v analytické části a jejich definice.²⁰⁰

Heslo	Přísluví	Definice
Abito (S)	L'abito non fa il monaco.	l'aspetto esteriore non sempre corrisponde alla natura di qlcu
Acqua (S)	Acqua cheta rovina i ponti.	Certe persone in apparenza tranquille a lungo andare si rilevano insidiose
	Acqua passata non macina più.	ciò che appartiene al passato non produce più effetti
Ambasciator (S)	Ambasciator non porta pena.	chi porta un messaggio o una notizia sgradita non è responsabile del loro contenuto
Amico (S)	Chi trova un amico trova un tesoro.	un vero amico è prezioso
	Dagli amici mi guardi Dio, dai nemici mi guardo io.	è più difficile difendersi dai falsi amici che dai nemici dichiarati
Amore (S)	Fortunato in amor non giochi a carte.	chi trova nell'amore la propria realizzazione non ha bisogno di distrarsi o di tentare la sorte attraverso le carte
Apparenza (S)	Apparenza inganna.	spesso ciò che appare non corrisponde alla realtà, alla sostanza
Appetito (S)	Appetito vien mangiando.	ci si appassiona alle cose dopo aver cominciato a farle
Arte (S)	Impara l'arte e mettila da parte.	impara un mestiere e tienilo da conto perché potrà sempre tornarti utile
Asino (S)	Meglio un asino vivo che un dottore morto.	meglio rimanere ignoranti che rovinarsi la salute studiando troppo
Aspettare (V)	Chi la fa l'aspetti.	chi danneggia gli altri deve aspettarsi una reazione dello stesso tipo
Assomigliare (V)	Chi si assomiglia si piglia.	fra simili si va facilmente d'accordo
Avere (V)	Chi più ha più vuole.	all'avidità di taluni non c'è limite e il gusto del possesso sovente stimola la bramosia di possedere sempre di più
Ballo (S)	Quando si è in ballo bisogna ballare.	quando si è coinvolti in un'impresa non ci si può tirare indietro
Bandiera (S)	Bandiera vecchia onor di capitano.	la bandiera (o la cosa) vecchia fa onore a chi la porta (o la possiede)
Bisogno (S)	Al bisogno si conosce l'amico.	nei momenti di difficoltà si riconoscono i veri amici
Botte (S)	Nelle botti piccole sta il viono buono.	le persona piccole di statura hanno buone qualità

²⁰⁰ Uvedená přísloví byla vyexcerptována ze slovníku *Lo Zingarelli* (2013), uvedené definice ze slovníku *Lo Zingarelli* (2013), z online slovníků dostupných na stránkách http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/ a http://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1 a z knihy *Il grande dizionario dei proverbi italiani*,

Heslo	Přísloví	Definice
	Non si può avere la botte piena e la moglie ubriaca.	non si possono realizzare due obiettivi contrastanti
Brigante (Agg)	A brigante brigante e mezzo.	di fronte a un disonesto occorre usare le sue stesse armi ancor meglio di lui
Brigata (S)	Poca brigata, vita beata.	quando non si è in molti, si sta benissimo
Bugia (S)	Le bugie hanno le gambe corte.	le bugie vengono presto scoperte e non ti portano lontano
Buio (S)	Al buio tutti i gatti sono bigi.	in certe situazioni non si possono fare distinzioni
Cane (S)	Can che abbaia non morde.	chi fa molte minacce raramente le mette in pratica
	Cane non mangia cane.	un potente o un malvagio non attacca e non danneggia un suo simile
	Non destare il can che dorme.	è bene non stuzzicare persone o situazioni al momento tranquille
Carnevale (S)	A Carnevale ogni scherzo vale.	il carnevale è il momento in cui vengono meno le convenzioni sociali e le normali regole di comportamento e coloro che sono oggetto di scherzi anche pesanti devono saperli accettare di buon grado
Carta (S)	Carta canta e villan dorme.	quando gli accordi sono messi per iscritto si è più tranquilli
Casa (S)	Casa mia, casa mia, per piccina che tu sia, tu mi sembri una badia.	la propria casa appare sempre bellissima
Causa (S)	Chi è causa del suo mal pianga sé stesso.	chi con il suo comportamento si è procurato un danno deve rimproverare sé stesso e non gli altri
Cavallo (S)	A caval donato non si guarda in bocca,	un regalo va accettato di buon grado così com'è
	Campa cavallo che l'erba cresce.	invito ironico o rassegnato ad aspettare a lungo qlco. che non si sa se e quando si realizzerà
Cercare (V)	Chi cerca, trova.	cercando pazientemente si riesce a trovare ciò che si desidera
Chiodo (S)	Chiodo scaccia chiodo.	un nuovo pensiero o un nuovo interesse fanno dimenticare un assillo precedente
Ciambella (S)	Non tutte le ciambelle riescono col buco.	non sempre le cose riescono alla perfezione come si vorrebbe
Cielo (S)	Cielo a pecorelle acqua a catinelle.	il cielo che presenta formazioni di cirrocumuli annuncia perturbazioni
	Aiutati che il ciel t'aiuta.	impegnati per risolvere i tuoi problemi e vedrai che ti verrà data una mano
Compagnia (S)	Chi non beve in compagnia o è un ladro o è una spia.	
Contadino (S)	Al contadino non far sapere quanto è buono il formaggio con le pere.	è meglio non far sapere a chi li produce quanto sono buoni i suoi prodotti

Heslo	Přísloví	Definice
	Contadino, scarpe grosse e cervello fino.	al contadino non manca un'acuta intelligenza
Contentarsi (S)	Chi si contenta gode.	per essere felici basta accontentarsi di ciò che si ha
Conda (S)	Non nominare la corda in caso dell'impiccato.	conviene evitare ogni argomento scottante per chi ascolta
Cosa (S)	Cosa fatta capo ha.	ciò che è fatto è fatto e non si può più cambiare
Croce (S)	Ad ognuno la sua croce.	non c'è nessuno che non abbia motivi di infelicità e di sofferenza
Cuore (S)	Al cuore non si comanda.	i sentimenti non tollerano imposizioni
	Cuor contento il cielo l'aiuta.	l'ottimismo si attira il sostegno della buona sorte
Diavolo (S)	Il diavolo fa le pentole ma non i coperchi.	le azioni malvagie e gli inganni prima o poi vengono scoperti
	Il diavolo non è così brutto come lo si dipinge.	ciò che temiamo non è così insidioso come può sembrare
Difesa (S)	La miglio difesa è l'attacco.	l'itraprendere per primi un'azione di carattere offensivo è la miglior garanzia di successo
Difetto (S)	Chi è in difetto è in sospetto.	chi è in colpa ha paura di essere scoperto e diventa sospettoso
Dio (S)	Dio li fa e poi li accoppia.	persone con le stesse caratteristiche sono destinate a stare assieme
Disgrazie (S)	Le disgrazie non venogo mai sole.	a una disgrazia ne seguono sempre altre
Disprezzare (V)	Chi disprezza compra.	spesso dietro il disprezzo per qlcu. o qlco. si nascondono delle mire
Donna (S)	Chi dice donna dice danno.	
Dubbio (S)	Nel dubbio astieniti.	
Due (Agg)	Non c'è due senza tre.	ciò che è accaduto due volte può accadere anche una terza
Durare (V)	Chi la dura la vince.	la perseveranza è sempre ripagata con la vittoria
Eccezione (S)	L'eccezione conferma la regola.	le regole (intese come paradigmi grammaticali e comportamentali) hanno una riprova della loro validità proprio dalla presenza di casi anomali
Essere (V)	Tutto è bene quel che finisce bene.	un risultato positivo cancella le difficoltà incontrate per conseguirlo
Fame (S)	La fame è cattiva consigliera.	lo stato di bisogno induce ad azioni sbagliate
Fallare (S)	Chi non fa non falla.	solo chi non fa nulla non sbaglia
Fante (S)	Scherza coi fanti e lascia stare i santi.	scherza pure su argomenti profani o di poco conto, ma non su quelli sacri o seri
Fare (V)	Quel ch'è fatto è reso.	ciò che si fa agli altri viene ricambiato con ugual moneta

Heslo	Přísloví	Definice
Farina (S)	La farina del diavolo va tutta in crusca.	ciò che si è ottenuto in modo disonesto si rivela poi privo di valore
Festa (S)	Passata la festa gabatto lo santo.	una volta ottenuto ciò che si voleva, gli impegni assunti vengono dimenticati
Fidarsi (V)	Fidarsi è bene non fidarsi è meglio.	a volte è meglio non fidarsi troppo, neanche di noi stessi
Fiume (S)	Tutti i fiumi vanno al mare.	ogni evento ha la sua conclusione naturale e inevitabile
Foglia (S)	Non si muove foglia che Dio non voglia.	tutto accade secondo una predeterminata volontà
Forza (S)	Contro la forza la ragione non vale.	contro la forza nulla può la ragione
Fratello (S)	Fratelli coltelli.	tra fratelli ci sono spesso contrasti violenti
Frutto (S)	Dal frutto si conosce l'albero.	il prodotto riflette le caratteristiche del produttore
Fumo (S)	Molto fumo e poco arrosto.	detto di chi (o di ciò che) è di molta apparenza e di poca sostanza
Gallina (S)	Gallina che canta ha fatto l'uovo.	chi per primo parla di qlco. dimostra di essere colpevole
	Gallina vecchia fa buon brodo.	una cosa o una persona vecchia ha spesso maggior pregio
Gatta (S)	La gatta frettolosa fece i gattini ciechi.	chi agisce troppo in fretta ottiene cattivi risultati
	Tanto va la gatta al lardo che ci lascia lo zampino.	a forza di commettere delle malefatte si rimane presi in trappola
Gatto (S)	Quando non c'è il gatto i topi ballano.	in assenza di controlli tutti ne approfittano per fare i loro comodi
Gioco (S)	Il gioco non vale la candela.	in generale si riferisce a tutti i casi in cui il beneficio di un'azione è inferiore di costi materiali o morali sostenuti per conseguirlo
	Ogni bel gioco dura poco.	uno scherzo o sim., se ripetuto o prolungato troppo, diventa pesante
Giorno (S)	Il buon giorno si vede dal mattino.	un buon inizio preannuncia gli sviluppi positivi di una situazione
Gola (S)	Ne uccide più la gola che la spada.	l'ingordigia ha effetti molto dannosi
Gusto (S)	Tutti i gusti son gusti.	il modo di preferire la realtà e le preferenze personali sono assolutamente insindacabili
Intenditore (S)	A buon intenditor poche parole.	non è necessario fare lunghi discorsi a chi è in grado di capire
Lasciata (S)	Ogni lasciata è persa.	ogni occasione che ci si lascia sfuggire è persa per sempre
Legge (S)	Fatta la legge trovato l'inganno.	fatta una legge si trova sempre un espediente per eluderla

Heslo	Přísloví	Definice
Lingua (S)	La lingua batte dove il dente duole.	il discorso torna sempre sull'argomento che più preoccupa
Litigante (S)	Tra i due litiganti il terzo gode.	quando due litigano c'è sempre un terzo che se ne rallegra o ne approfitta
Lodarsi (V)	Chi si loda s'imbroda.	chi si loda di continuo fa il proprio danno
Male (S)	A mali estremi, rimedi estremi.	se il problema è grave, il provvedimento deve essere drastico
	Mal comune, mezzo gaudio.	il fatto che altri abbiano gli stessi tuoi guai è di sollievo
Mare (S)	Tra il dire e il fare c'è di mezzo il mare.	tra la formulazione di un proposito e la sua realizzazione c'è una grossa distanza
Metà (S)	Chi ben comincia è alla metà dell'opera.	chi inizia con buoni risultati può confidare in una rapida ed eccellente conclusione
Moglie (S)	Moglie e buoi dei paesi tuoi.	è bene trovare la donna da sposare e ciò che serve per il lavoro all'interno del proprio ambiente
Mulino (S)	Chi va al mulino s'infarina.	chi frequenta determinati ambienti o compagnie ne rimane influenzato
Notte (S)	La notte porta consiglio.	prima di prendere una decisione importante è meglio dormirci sopra una notte
Occasione (S)	L'occasione fa l'uomo ladro.	spesso sono le circostanze che spingono le persone ad agire in modo non del tutto corretto
Occhio (S)	Lontano dagli occhi lontano dal cuore.	la lontananza fa diminuire l'affetto
	Occhio non vede, cuore non duole.	quel che non si sa non procura dispiacere
Orecchia (S)	Chi ha orecchie per intendere intenda.	chi è in grado di capire, capisca
Padella (S)	Cadere dalla padella nella brace.	passare dal male al peggio
Padre (S)	A padre avaro figliuol prodigo.	i figli hanno spesso caratteristiche opposte a quelle dei genitori
Pesce (S)	Chi dorme non piglia pesci.	chi è pigro non ottiene nulla
	Il pesce grosso mangia il piccolo.	i deboli soccombono alle violenze dei forti
Rimandare (V)	Non rimandare a domani quello che puoi far oggi.	È un esplicito invito a operare sempre con solitudine e a non procrastinare gli impegni
Rosa (S)	Se son rose, fioriranno.	se una cosa è positiva come sembra, si potrà capirlo solo dagli sviluppi
Salmo (S)	Tutti i salmi finiscono in gloria.	certi discorsi o certi eventi si concludono sempre allo stesso modo
Sapere (V)	Chi sa fa e chi non sa insegna.	chi conosce un mestiere lo pratica, chi non lo conosce spesso pretende di insegnarlo agli altri

Heslo	Přísloví	Definice
Sbagliare (V)	Sbagliando s'impara.	gli errori fatti una volta non si ripetono
Solo (Agg)	Meglio soli che male accompagnati.	la solitudine è preferibile alla compagnia di persone false, maligne ecc.
Spada (S)	Chi di spada ferisce di spada perisce.	il male che si procura a qualcuno ci verrà poi ricambiato in egual misura
Spesa (S)	È più la spesa che l'impresa.	l'utilità di un'iniziativa non compensa la fatica o il costo per realizzarla
Superbia (S)	La superbia è figlia dell'ignoranza.	chi ha conoscenze scarse e superficiali si comporta spesso in modo saccente e presuntuoso
Tacere (S)	Chi tace acconsente.	se non si rifiuta esplicitamente una proposta, o se non si replica a un'accusa e sim., vuol dire che si consente, o che si è colpevoli
Tempo (S)	Il tempo guarisce tutti i mali.	il tempo fa dimenticare tutti i dolori
Tre (Agg)	Chi fa da sé fa per tre.	chi si prende cura personalmente dei propri affari ottiene sempre un risultato migliore di quello che avrebbe ottenuto se avesse affidato lo stesso compito ad altri
Uccello (S)	Meglio uccel di bosco che uccel di gabbia.	meglio essere libero che prigioniero
Uomo (S)	Uomo avvisato mezzo salvato.	chi è stato messo in guardia da un pericolo può evitare di esporsi
	L'uomo propone e Dio dispone.	i progetti umani sono soggetti alla volontà divina, al caso, al destino
Uovo (S)	Meglio un uovo oggi che una gallina domani.	meglio un piccolo guadagno oggi che uno maggiore ma incerto domani
Via (S)	Le vie dell'inferno sono lastricate di buone intenzioni.	spesso i buoni propositi si traducono in azioni negative

Tabulka č.2

Seznam přísloví s jejich českými ekvivalenty.

Heslo	Přísloví	Český ekvivalent
Abito (S)	L'abito non fa il monaco.	Šaty nedělají člověka.
Acqua (S)	Acqua cheta rovina i ponti.	Tichá voda břehy mele.
	Acqua passata non macina più.	Co bylo, bylo./Nač plakat nad rozlitym mlékem.
Ambasciator (S)	Ambasciator non porta pena.	Poslové se nestřílejí.
Amico (S)	Chi trova un amico trova un tesoro.	Kdo najde přítele, najde poklad.
	Dagli amici mi guardi Dio, dai nemici mi guardo io.	Falešný přítel je horší než nepřítel.
Amore (S)	Fortunato in amor non giochi a carte.	Neštěstí ve hře, štěstí v lásce.
Apparenza (S)	Apparenza inganna.	Zdání klame.

Heslo	Příslloví	Český ekvivalent
Appetito (S)	Appetito vien mangiando.	S jídlem roste chuť.
Arte (S)	Impara l'arte e mettila da parte.	Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš.
Asino (S)	Meglio un asino vivo che un dottore morto.	Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše./Lepší je živý pes než mrtvý lev.
Aspettare (V)	Chi la fa l'aspetti.	Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá./ Jak kdo zaseje, tak také sklídí.
Assomigliare (V)	Chi si assomiglia si piglia.	Vrána k vráně sedá, (rovný rovného si hledá)/Svůj k svému.
Avere (V)	Chi più ha più vuole.	Kdo má hodně, chce ještě víc.
Ballo (S)	Quando si è in ballo bisogna ballare.	Když už, tak už./Kdo se dá na vojnu, musí bojovat.
Bandiera (S)	Bandiera vecchia onor di capitano.	
Bisogno (S)	Al bisogno si conosce l'amico.	V nouzi poznáš přítele.
Botte (S)	Nelle botti piccole sta il viono buono.	Co je malé to je milé/hezké.
	Non si può avere la botte piena a le moglie ubriaca.	Nemohou být vlci syti a kozy cely./Vlk se nažral a koza zůstala celá.(v záporu)
Brigante (Agg)	A brigante brigante e mezzo.	Na hrubý pytel hrubá záplata.
Brigata (S)	Poca brigata, vita beata.	Méně je někdy více.
Bugia (S)	Le bugie hanno le gambe corte.	Lež má krátké nohy (daleko nedojde).
Buio (S)	Al buio tutti i gatti sono bigi.	Ve tmě každá kráva černá.
Cane (S)	Can che abbaia non morde.	Pes, který štěká, nekouše.
	Cane non mangia cane.	Pes psa nesežere/nežere.
	Non destare il can che dorme.	Píchat do vosího hnízda./Nedráždi hada bosou nohou
Carnevale (S)	A Carnevale ogni scherzo vale.	
Carta (S)	Carta canta e villan dorme.	Co je psáno, to je dáno.
Casa (S)	Casa mia, casa mia, per piccina che tu sia, tu mi sembri una badia.	Můj dům, můj hrad./Všude dobře, doma nejlépe.
Causa (S)	Chi è causa del suo mal pianga sé stesso.	Jak si kdo ustele, tak si lehne./Jak kdo zaseje, tak také sklídí.
Cavallo (S)	A caval donato non si guarda in bocca,	Darovanému koni na zuby nekoukej/nehleď.
	Campa cavallo che l'erba cresce.	Až naprší a uschne.
Cercare (V)	Chi cerca, trova.	Kdo hledá, najde.
Chiodo (S)	Chiodo scaccia chiodo.	Vyrážet klín klínem./Klín se klínem vyhání.
Ciambella (S)	Non tutte le ciambelle riescono col buco.	Každý pátek není svátek./Není každý den posvácení
Cielo (S)	Cielo a pecorelle acqua a catinelle.	

Heslo	Přísloví	Český ekvivalent
	Aiutati che il ciel t'aiuta.	Pomož si sám a Bůh ti pomůže.
Compagnia (S)	Chi non beve in compagnia o è un ladro o è una spia.	
Contadino (S)	Al contadino non far sapere quanto è buono il formaggio con le pere.	
	Contadino, scarpe grosse e cervello fino.	
Contentarsi (S)	Chi si contenta gode.	Lepší je něco než vůbec nic./ Kdo se spokojí s tím, co má, je bohatý.
Conda (S)	Non nominare la corda in caso dell'impiccato.	Nemluv o provaze v domě oběšence.
Cosa (S)	Cosa fatta capo ha.	Pozdě bycha honit./Co bylo, bylo.
Croce (S)	Ad ognuno la sua croce.	Každý si nese svůj kříž.
Cuore (S)	Al cuore non si comanda.	Srdci neporučíš.
	Cuor contento il cielo l'aiuta.	
Diavolo (S)	Il diavolo fa le pentole ma non i coperchi.	Lež má krátké nohy (daleko neujde)./Pravda vždycky vyjde najevo.
	Il diavolo non è così brutto come lo si dipinge.	Čert není tak hrozný, jak ho malují./ Nic není tak horké, jak se uvaří.
Difesa (S)	La miglio difesa è l'attacco.	Nejlepší obrana je útok.
Difetto (S)	Chi è in difetto è in sospetto.	Strach má velké oči.
Dio (S)	Dio li fa e poi li accoppia.	Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá./ Svůj k svému.
Disgrazie (S)	Le disgrazie non venogo mai sole.	Neštěstí nechodí nikdy samo.
Disprezzare (V)	Chi disprezza compra.	
Donna (S)	Chi dice donna dice danno.	Kam čert nemůže, tam nastrčí ženskou/bábu.
Dubbio (S)	Nel dubbio astieniti.	
Due (Agg)	Non c'è due senza tre.	Do třetice všeho dobrého i zlého.
Durare (V)	Chi la dura la vince.	Kdo vytrvá, vyhraje./ Trpělivost růže přináší.
Eccezione (S)	L'eccezione conferma la regola.	Výjimka potvrzuje pravidlo.
Essere (V)	Tutto è bene quel che finisce bene.	Konec dobrý, všechno dobré.
Fame (S)	La fame è cattiva consigliera.	Hlad je špatný rádce./Strach je špatný rádce.
Fallare (S)	Chi non fa non falla.	Kdo nic nedělá, nic nezkazí.
Fante (S)	Scherza coi fanti e lascia stare i santi.	
Fare (V)	Quel ch'è fatto è reso.	Všechno, co uděláš, se ti jednou vrátí./ Jak kdo zaseje, tak také sklídí.
Farina (S)	La farina del diavolo va tutta in crusca.	Z cizího nezbohatneš.
Festa (S)	Passata la festa gabatto lo santo.	

Heslo	Příslloví	Český ekvivalent
Fidarsi (V)	Fidarsi è bene non fidarsi è meglio.	Důvěřuj, ale prověřuj.
Fiume (S)	Tutti i fiumi vanno al mare.	Všechny řeky tečou do moře./Všechny cesty vedou do Říma.
Foglia (S)	Non si muove foglia che Dio non voglia.	Vše je v rukou Božích.
Forza (S)	Contro la forza la ragione non vale.	
Fratello (S)	Fratelli coltelli.	Dva kohouti na jednom dvoře.
Frutto (S)	Dal frutto si conosce l'albero.	Strom poznáš po plodu.
Fumo (S)	Molto fumo e poco arrosto.	Mnoho povyku pro nic./Mnoho hluku málo zvuku.
Gallina (S)	Gallina che canta ha fatto l'uovo.	Potrefená husa se nejdříve ozve/nejvíce kejhá.
	Gallina vecchia fa buon brodo.	Ze staré slepice nejlepší vývar.
Gatta (S)	La gatta frettolosa fece i gattini ciechi.	Práce kvapná - málo platná.
	Tanto va la gatta al lardo che ci lascia lo zampino.	Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.
Gatto (S)	Quando non c'è il gatto i topi ballano.	Když kocour není doma, myši mají pré.
Gioco (S)	Il gioco non vale la candela.	
	Ogni bel gioco dura poco.	V nejlepším se má přestat.
Giorno (S)	Il buon giorno si vede dal mattino.	Dobry začátek slibuje dobrý konec./Začátek dobrý, všechno dobré.
Gola (S)	Ne uccide più la gola che la spada.	
Gusto (S)	Tutti i gusti son gusti.	Proti gustu žádný dišputát.
Intenditore (S)	A buon intenditor poche parole.	Chytrému napověz, hloupého trkni.
Lasciata (S)	Ogni lasciata è persa.	Kdo zaváhá, nežere.
Legge (S)	Fatta la legge trovato l'inganno.	Zákony jsou na to, aby se obcházely./V každém zákoně je díra.
Lingua (S)	La lingua batte dove il dente duole.	
Litigante (S)	Tra i due litiganti il terzo gode.	Když se dva perou, třetí se směje.
Lodarsi (V)	Chi si loda s'imbroda.	Samochvála smrdí.
Male (S)	A mali estremi, rimedi estremi.	Zoufalá doba si žádá zoufalé činy.
	Mal comune, mezzo gaudio.	Sdělená bolest, je poloviční bolest.
Mare (S)	Tra il dire e il fare c'è di mezzo il mare.	Lehko se řekne, těžko/hůře udělá.
Metà (S)	Chi ben comincia è alla metà dell'opera.	Dobry začátek je polovina úspěchu.
Moglie (S)	Moglie e buoi dei paesi tuoi.	
Mulino (S)	Chi va al mulino s'infarina.	Kdo jde do mlýna, zamoučí se.

Heslo	Příslloví	Český ekvivalent
Notte (S)	La notte porta consiglio.	Ráno moudřejší večera.
Occasione (S)	L'occasione fa l'uomo ladro.	Příležitost dělá zloděje.
Occhio (S)	Lontano dagli occhi lontano dal cuore.	Sejde z očí, sejde z mysli.
	Occhio non vede, cuore non duole.	Co oči nevidí, to srdce nebolí.
Orecchia (S)	Chi ha orecchie per intendere intenda.	Kdo má uši k slyšení, slyš.
Padella (S)	Cadere dalla padella nella brace.	Z bláta do louže.
Padre (S)	A padre avaro figliuol prodigo.	
Pesce (S)	Chi dorme non piglia pesci.	Komu se nelení, tomu se zelení./Ranní ptáče dál doskáče
	Il pesce grosso mangia il piccolo.	Velké ryby žerou malé ryby.
Rimandare (V)	Non rimandare a domani quello che puoi far oggi.	Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek.
Rosa (S)	Se son rose, fioriranno.	Čas ukáže.
Salmo (S)	Tutti i salmi finiscono in gloria.	
Sapere (V)	Chi sa fa e chi non sa insegna.	Kdo umí, umí, kdo neumí, učí.
Sbagliare (V)	Sbagliando s'impara.	Chybami se člověk učí.
Solo (Agg)	Meglio soli che male accompagnati.	Lepší být sám než ve špatné společnosti.
Spada (S)	Chi di spada ferisce di spada perisce.	Kdo s mečem zachází, s mečem schází./Kdo s čím zachází, tím také schází.
Spesa (S)	È più la spesa che l'impresa.	
Superbia (S)	La superbia è figlia dell'ignoranza.	Pýcha a hloupost na jednom dřevě rostou.
Tacere (S)	Chi tace acconsente.	Mlčení znamená souhlas.
Tempo (S)	Il tempo guarisce tutti i mali.	Čas zahojí všechny rány./ Čas je nejlepší lékař.
Tre (Agg)	Chi fa da sé fa per tre.	Co si neuděláš sám, to nemáš.
Uccello (S)	Meglio uccel di bosco che uccel di gabbia.	Lepší chléb v svobodě nežli koláč v službě.
Uomo (S)	Uomo avvisato mezzo salvato.	Předem varován, lépe vyzbrojen.
	L'uomo propone e Dio dispone.	Člověk míní a Pánbůh mění.
Uovo (S)	Meglio un uovo oggi che una gallina domani.	Lepší dnes vejce než zítra slepice./Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše.
Via (S)	Le vie dell'inferno sono lastricate di buone intenzioni.	Cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly.